

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

№ 21
ՀԷՐ ԱՏԷՄԻՆ ՏՕՍԹՈՒ

Ե Ա Խ Օ Տ

Գ Ա Վ Ա Ի Տ Ի

Հ Ը Ֆ Զ Ը Ա Ը Հ Հ Է Թ

— 3 —

ՏՈՔԹՈՐ Ս. Յ. ՅԱԿՈԲՅԱՆ

ԷՍԵՐԻՆՏԷՆ

Այնրապամբի

ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ ՄԷՔԹԷՊԻ ԵԱԿԻՐՏԱՆԸ

մարիմերիլիկ բերնիկ օրանմուտ տուր

— 10 —

ԻՍԹԱՆՊՈՒ

ՄԱԹՊԱԿԻ ՆՏԱՆ Կ. ՊԵՐՊԷՐԵԱՆ

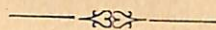
1890

2 004

282

Գ Ա Վ Ա Ի Տ Ի

Հ Ը Ֆ Զ Ը Ս Ը Հ Հ Է Թ

ՏՈՒՐՈՐ Ս . Յ . ՅԱՎՈՒԲԱՆ

Էսէրինտէն

Այնթապատի

ՎԱՐԴԱՆԵԱՆ ՄԷՔԹԷՊԻ ՇԱԿԻՐՏԱՆԸ

մարիմէրիլէ քերնէլէ օրումնուէ տուր

ԻՍԹԱՆԳՈՒ

ՄԱԹՊԱՍԻ ՆՇԱՆ Կ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

—
1890

Ի Խ Թ Ա Ր

Վիւնուսուն սրհնրէք ու ափիլէքի էօյլէ պիր խագինէ սիր քի , գըյմէքի քագսիր օլունամագ , վէ ինսան գըսմը , պասազը քէրէ օնուն գասընը քանըմասա պիլէ՝ է՛ն խափիֆ պիր նումիգանըգ հէնկեամընսա , սիւնեանըն հէր սասաէքիցէն գիեասէ վիւնուս րահաքըղընըն միւրէննան օլսուղունու քասիգ էսէր :

Ձէնկիին իլէ ֆագիրէ պիլա քէֆրիգ ինսան պուլուլունու օլան շու գիգըյմէք սէրմայէնին հըֆօգ ու վիգայէսի նասը՞ միւմին սիր անասա . . . :

— Ճէնասըն Հագգ , քեաֆէի մախլուգաքը մուայէէն գանունլարա րասք էքմիւ օլսուղու հալսէ , էրէֆի մախլուգաք օլան պէնիի ասէմին շահանը հայրէք վիւնուսունու հըֆօգ ու վիգայէ իչիւն սախի պասազը գաիսէլէր քանին պուեուրմունու սուր քի՝ քէնսիմիգի վէ գիւրիլէքիմիգի պիր քագըմ իլէքլէրէսէն վէ խասքալըգլարսան միւմինի մէրքէպէ պէրի սագլամագ իչիւն՝ գավաիսի մէգիւրէյէ իքիպար իքմէկիլիմիգ շարք սըր :

Իքթէ պու րիսալէ , սընհէքի պէսէնիլէ իչիւն իգքիգա էսէն է՛ն էհէմմ վէ էլգէմ գաիսէլէրին պիր խիւլասասը օլուպ՝ օն սէնէ էվլէլ Գահրգէսէկեան

Գօմիսիօնու քարաֆընսան մախսունէն քաս ունէր էքսիրիլէն *Առողջապահական Գիտելիք* նամ էսէրին քէրնէմէսի սիր :

Պու րիսալէնին հանմը հէր նէ գասար սա ուֆանըգ իսէ սէ՝ հըֆօզը սընհէքին անասընը մագամընսա օլան պիւքիւն մախլուգաք վէ նասիհաքլարը միւնսէրին պուլունսուլունսան՝ էհալիինին ումուլիլէքինէ հիւննի խըզմէք էսէնէլի մէմուլումուգ սըր :

Աննագ , պէօյլէ պիր րիսալէի միւֆիսէ քէրնէմէսիինին քաս ունէրի իչիւն ինաս պէսէն մէգունիլէքի հիմմէք պուլուրսուլունսան սօլայը՝ միւլիլիֆի Հէգագէքըն Տօքք . Ս . Յ . Յակոբեան էֆէնսիլէ ալէնէն պէեանը քէճէքիւրլէ , պու խուսուսա էագմը օլսուղու շահանը միւրալաս մէքուպու սախի այնէն սէրն էլլէրիգ :

Վ . Բ .

Մեծապատիւ

Վ. Մ. ՔԻՒՐՔՃԵԱՆ ԷՖԷՆՏԻ

Գևարդ-Կղզի

Մեծայարգ Տէր .

Արտօնութիւնն զոր , յանուն Այնթապի Վարդանեան Կրթարանին Պատ. Վարչութեան, խընդրէք յինէն հրատարակելու « Առողջապահական Գիտելիք » անուն գործոյս հայատառ թուրքերէն թարգմանութիւնը , չէ թէ ինձ կը պատկանի իրաւամբ այլ Սովետոյ Պատ. Յանձնաժողովոյն , որոյ խնդրանաց համաձայն անձնուիրաբար պատրաստած եմ զայն , եւ ում կը վերաբերի հետեւաբար ամէն իրաւունք : Այլ , որովհետեւ յիշեալ Յանձնաժողովն՝ սոյն գործոյն հրատարակմամբ , նպատակ ունէր ոչ թէ շահագիտութիւն այլ առողջապահական օգտակար սկզբանց տարածումն հայաբնակ գաւառաց մէջ , որոց բնակիչք բոլո-

րովին զուրկ են . սոյնպիսի գիտական Յշգրիտ ծանօթութիւններէ , եւ ճիշդ այդ պատճառաւ մեծ մասամբ ձրի բաշխել տուած է զայն գաւառացւոց , անտարակոյս եմ թէ յիշեալ յանձնաժողովն , որ արդէն դադարեալ իսկ է , ձեր այդ հրատարակութեան մասին ո եւ է իրաւասութեան ինդիւր չպիտի յարուցանէր եւ թէ՛ ընդհակառակն՝ գոհ իսկ պիտի լինէր տեսնելով թէ այլք եւս կը ծառայեն իւր նպատակաց :

Թէպէտ գործն՝ ըստ ինքեան գիտական արժանիք չունի , այլ՝ աւելի՛ օգտակար է ժողովրդեան՝ քան բուն գիտական գրքեր , որոնք ընդհանրապէս դժուարըմբռնելի եւ հետեւաբար անօգուտ են հասարակ ժողովրդեան : Միւս կողմանէ ապահով եմ թէ գիտական լուրջ եւ բազմակողմանի քննութիւն մը պիտի եզրակացնէ թէ՛ իւր ներկայ ձեւովն եւ պարունակութեամբ՝ կը բովանդակէ բոլոր այն տարրական եւ դիւրագործելի սկզբունքներն՝ առողջապահութեան եւ դարմանման մասին , որք ամենահարկաւոր են ժողովրդեան ամենամեծ դատուն :

Խնդակցութիւնս եւ գոհունակութիւնս կը յայտնեմ , ուրեմն , այդ օգտակար գաղափարին համար , զոր ունեցած է Վարդանեան Կրթարանի Պատ. Վարչութիւնն հրատարակելու մի այդ-

պիսի գործ, քան մին այն անիմաստ, ցնորական
եւ մինչեւ իսկ անբարոյական գործերէն, որք,
ցաւալի է ըսել, կ'ողողեն այժմ հայկական ար-
դէն կարի սահմանափակ գրական հրատարակն
եւ են միակ նիւթ ընծերցման ժողովրդեան ա-
մենամեծ մասին, այն է կիսուս երիտասարդու-
թեան եւ դեռահաս պատանեկուծեան: Իցի՛ն
թէ այդ օրինակը բազմաց խթան լինէր աւելի
կարեւոր հրատարակութիւններ ի լոյս ածելու:

Ընդունեցե՛ք խորին յարգանքս

Ս. Յ. ՅԱԿՈԲԵԱՆ

Գ Ա Վ Ա Ի Տ Ի

Յ Ը Ֆ Ջ Ը Ս Ը Հ Հ Ե Թ

ՊԻՐԻՆՃԻ ՊԱՊ

ՄԷՍՔԷՆԼԷՐ ՀԱԳԳՐԵՏԱ

Ինսան ճինսի՛ էօմրիւնիւն էքսէր գըսմընը մէս-
քեանլարտա կէչիրտլի իչիւն, պունլարըն միւ-
նասիպ օլուպ օլմամասը՝ սըհէէթի պէտէնիյէ իւ-
զէրինէ պէօլիւք թէէսիր էտէր:

Եէնի պիր խանէ պինա էթմէք մագսէտինտէ
օլուր խէն՝ կէօլէրին, ըրմագլարըն, գապրիս-
թանլարըն, ալէլխուսուս սալխանէլէրին վէ պա-
թագլըզլարըն գուրպինտէ ինչա իթմէմէլիսին,
չիւնքի էօլէ մահալլէրին հավասը պօզուզ օլուու-
ղունտան՝ էնվաի խասթալըզլար վէ խուսուսա
սըթմա հուսուլէ կէթիրիր:

Խանէ եախօա մէսքէն՝ սաթհը գէմինտէն ազ
չօգ էիւքսէք օլմալը սըրքի, թօիրաղըն նէմ-
նաքլըղը իչէրի կէչմէսին: Թօիրաղըն ալթընտա

եափըմը մէսքեանլար զայլթ մուզիրր տիրէր , չիւնքի , էվվէլա՝ տէրունու պիր տվամ նէմ օլուր , սանիէն՝ հավասը ասլա թազէլէնմէզ վէ սալիսէն՝ հիչ ԸԸԳ կէօրմէզ :

Պիր խանէնին իւսթ գաթլարը ալթ գաթլարընտան զիյատէ աֆիլէթէ մուվաֆըզ տըրլար : էյէր խանէ պէօյլեճէ իսէ՝ ալթ գաթլարը կիւնտիւզ իւչիւն վէ իւսթ գաթլարը տա կիճէլէյին ույումազ իչիւն թախսիս օլունուր իսէ՝ կէրէք Իլի սըհէթէ վէ կէրէք ումուրը պէյթիլէ գօլայլըղընա մէտար օլուր :

Իգամէթ կեահ՝ հէր թարաֆտան էօյլէ մուհաֆազա օլունմալը տըր քի , ըլուզիեար , եաղմուր վէ գար իչէրի կիրմէսին : Պինանըն տէյիլ սալթ պիր թարաֆընտան՝ պիր գաչ թարաֆլարընտան տախի փէնճէրէլէրի օլմալը տըր :

Սըճագ իգլիմլէրտէ՝ փէնճէրէլէրին չօղունու շէմալ (փօրեաս) թարաֆընտան , վէ սօղուգ իգլիմլէրտէ՝ ճէնուպ (գըպլէ) թարաֆընտան իչմագ էյի տիր :

Եազ , գըճ՝ հիչ օլմազսա կիւնտէ իքի տէֆա գարչը պէ գարչը փէնճէրէլէրի վէ գափուլարը աչտըգտան մատա՝ փէրտէլէրի էյուճէ սիլքմիլի վէ տիվարլարը վէ էվ էչեալարընը տիգգաթլա սիլիպ սիւփիւրմէլի տիր քի օտանըն հավասը քեամիլէն թէպտիլ օլուն վէ իչէրի կիրիլտիքտէ ասլա գօգու ալընմասըն :

Եէնի ինչա օլունան պինալարտա տէր հալ իսքեան իթմէք էյի օլմայըպ՝ պիր գաչ այ սապր իթմէլի տիր : Պու քէյֆիլէթէ տահա զիյատէ գըճ

մէվսիմինտէ տիգգաթ օլունմալը տըր , ալէլ խուսուս թաչ պինալար իւչիւն :

Պիր էվ հէր թարաֆտան գափալը օլուպ՝ հավա թէմիզլէնմէտիլի հալտէ՝ պիր չօգ քիմնէլէր պիր օտատա գալմամալը տըրլար , վէ կիճէլէյին եաթմամալը տըրլար , խուսուսիլէ գըճ մէվսիմինտէ , չիւնքի թէնէֆֆիւսլէ հավա պօզուլուր վէ թէհլիքէլէր հասըլ օլուր :

Տիգգաթ օլունմուչ տուր քի « թիֆօ » տէնիլէն իլլիթի մէխուֆէ չօգ քէրրէ էօյլէ մահալլարտան հասըլ օլույօր , վէ ստէմտէն ասէմէ պուլալըպ՝ կիթտիքճէ չօղալըյօր :

Պունտան մատա հէր սաէմ իլլիտիպ կէօրմէյօրմու քի ֆօլէրա կիպի պուլալըպ իլլիթլէր՝ պիր շէհիրտէ զուհուր էթտիքլէրինտէ , էն էվվէլ գարանլըպ , քիրլի , նէմաք վէ սըգ խանէլէրին ֆազիր էհալիլէրինտէն պալըյօր :

Էվլէրտէ՝ տիգգաթ օլունաճագ պալըճա պիր խուսուս տախի՝ մէմէլէր տիր : Պունլար պինանըն եըրագ պիր մահալընտա պուլընուպ՝ տէրունալընտա հավա էյուճէ իլլէմէլի տիր վէ հէր վագըթ , ալէլ խուսուս եազըն՝ անլէրի թէմիզլի մէլի տիր , չիւնքի հավա սըճագ իքէն տահա զիյատէ սուհուլէթլէ պօզուլուր :

Էվի գըզտըրմագ իւչիւն օճագ վէ սօպա՝ մանկալտան զիյատէ էյի տիր , չիւնքի օնլարտա թիւթիւն եօգարը շէքիլիպ հէմ հավայը պօզմագ , հէմ տէ օտանըն հավասընը հէր վագըթ թազէլէր , պիլաքս մանկալտարի քէօմիւրտէն չըգան վէ կէօգէ կէօրիւնմէյէն ֆէնա պուհար , օտանըն հավա-

սընը պէր տէ՛վամ պօղատուգտան մատա , պատագէն մագրըգտան (խամ քէօմիւրտէն) էօյլէ մուզիրը թիւթիւնլէր չըգար քի ինսանը խասթալատըրլար վէ հաթթա պօղապիլիւրլէր : Պունուն մուզիրը թէէսիրի տտէմ ույուր իքէն հիսս էտիլմէտիյինտէն՝ փէք թէհլիքէլի տիր : Նաթագ օտատընտա մանկալտա կէօմիւլմիւչ քէօմիւր սագլամագ տախի ֆէնա շէյ տիր , չիւնքի չօգ տէֆա պունտան տա գէհիրլէնմէք թէհլիքէլէրի վուգու պուլմուշլար տըր , պէօյլէ էսէֆամիւր քէյֆիյէթլէր վուգուլնտէ , թութուլաճագ թէտպիլիլէր հագգընտա ըիսալէնին սօնունտա սէօյլէյէճէյիլ :

Քէզալիք էվտէ աչըգ պիր էէրաէ օտուն էագըպ՝ թիւթիւնիւնին էվին իչինէ էայըլմատընը պըրագմագ վէ էօյլէճէ աթէշին էօնիւնտէ օթուրմագ էն ֆէնա շէյ տիր , չիւնքի օնտան հասըլ օլան թիւթիւնլէր , ագ ճիյէրէ վէ կէօյլէրէ պէօյիւք զարարլարը մուճիպ օլըրլար :

Թանտըր տախի ըընմագ իչիւն էն ֆէնա պիր վասըթա տըր , չիւնքի վիւճուտ՝ էօրզանըն ալթընտա գլյատէսիյլէ գըզըպ սօնրա տըշարը չըգտըղընտա՝ չափուճագ սօղուգ ալըր , պունտան մատա թանտըրըն տէօրթ էթրաֆը գտփալը օլուպ՝ իչինտէքի պօղուգ հալալար տըշարը չըգմագլար , վէ էլ նիհայէ թանտըր սէպիպիյլէ ինսան թէնպէլնէ ալըշըր :

Կիճէլէյին էվի թէնվիր իթմէք իւչիւն մօմ էագմագ կազ էաղընտան չօգ էյի տիր : Լաքին պու էաղը տա էյի գուլլանմանըն էօլընու պիլիլիւտէն՝ մօմտան կէրի գալմագ , խուսուսա քի մօմ-

տան զիյատէ ուճուգ վէ ըըգըլը տըր : Իտարէճիլիք իչիւն լամպայը ազ էագմագ , էանի ֆիթիլինի ազ չըգարթմագ էյի տէյիլ տիր , չիւնքի օլ վագըթ մուզիրը վէ ֆէնա պիր գօգու վէ սիյաճ պիր թիւթիւն մէյտանէ կէլիր : Իտարա վէ չըրա էագմագ տախի մուզիրը տիր :

ԻՔԻՆՃԻ ԳԱՊ

ՄԵԼՊՈՒՍԱԹ (ԿԵՅԻՆԷՃԷՔ) ՀԱԳԳՐՆՏԱ

Էսվապլարըն տախի աֆիյէթի պէտէնիյէ իւզէրինէ պէօյիւք թէէսիրի օլտուղունտան , օնլարա տա էյի տիգգաթ օլունմասը վէ օլ վէճէլէ աթիտէքի նասիհաթլարա պագըլմասը լազըմ տըր :

Էն էյի պէզ՝ էունտան էափըլան տըր քի , կէրէք սըճագ թութար , կէրէք չօգ տայանըր վէ կէրէք վիւճուտէն չըգան պուհարլարը վէ թէրլէրի էմիպ՝ աերիյի հեր վագըթ թէմիգ սագլար : Եուն իշլէրի պաաղը քէօյլիւլէրէ տահա ուճուգ կէլիր իսէ տէ շէհիրլիլէրէ պահալը օլտուղունտան՝ շէհրլէրտէ բամուգ իշլէրի զիյատէ գուլանըլմագտա տըր : պու ճիւմլէ իլէ իքիսի տախի էյիճէ էայգանըլտըրը վէ թէզ թէզ տէյիլիտիքլէրի հալտէ՝ միւնասիպ օլապիլիլիլէր :

Եաղըն թէրլէտիյիլիգտէն վէ հալա սըճագ օլ-

տուղընտան՝ հէր կիւն պիլէ չամաչըը տէյիլմէք
 իսթէրիզ վէ հտէպիլիբիզ, ամմա գըըն կէօնիււ-
 սիւզլիք կէօսթէրիբիզ, իշթէ պու էհմալյէթի
 էթմէմէլի վէ գըըն տախի՝ պարի 5-6 կիւնտէ պիր
 տէֆա չամաչըըը թէպտիլ էթմէլի տիր :

Մալիւմ տիր քի չորասլար տիկէրլէրինտէն
 զլյատէ չափուգ քիրլէնիլլէր, պու սէպլպտէն
 անլէրի տահա թէզ տէյիլմէլի տիր, ալլ խուսուս՝
 եազըն չորասլը օգատար չափուգ թէպտիլ էթ-
 մէլի քի այագլար գօգմասըն, գըզարմասըն, խաշ-
 ւանմասըն վէ փիլմէսին : Չամաչուր վէ բուպալարը
 թէզ թէզ տէյիլմէք, սըհհէթէ միւնասիպ օլտուգ-
 տան մատա իլի իտարէյէ տէ (եանի քէսէյէ տէ)
 քեարլը տըր : Չիւնքի բուպալար չօգ քիրլէնմէք-
 սիզ եայգանտըգտա ազ մէսարիֆլէ թէմիզլէնիլ
 վէ տահա զիեատէ ուղըն միւստէթ սոյանըլար :
 Չիրա հէրքէս պիլիլ քի քիրլի չամաչըըլար հէմ
 թէմիզլէնմէք իւչիւն զլյատէ չիթի օլմագ իսթէր-
 լէր, հէմ տէ՝ քիր սալընտա չիւրիւտիւծիւ տիր :

Պունտան մատա քիրլի պիր քիմսէնին իւզէ-
 րինտէն չըգան մէքրուհ գօգու նէֆրէթ իտէճէք
 պիր շէյ տէյիլ մի տիր, պէօյլէ պիր ատէմին եա-
 նընտա պուլընան հաօնկը քիմսէ տէրհալ անտէն
 եըրագլալմագա աճէլէ էթմէզ :

Եազ գըզ պէյազ էլպիսէ կլյմէք էյի տիր,
 պոււնլար՝ եազըն սէրին վէ գըըն սըճագ թութար-
 ար, լաքին պէյազ էպապլարըն թէզ թէզ քիր-
 լէնտիլի իւչիւն՝ գըզ մէվիսմինտէ դօյու ըէնկլի
 էպպա գուլլանմագ էյի տիր : Անճագ՝ եազըն պէ-
 յազ եախօս աչըգ ըէնկլի էպապլար միւնասիպ

տիրլէր : Քէզա եազըն՝ կիւնտիւզիւն պաշա պիր
 խաֆիֆ պէյազ գալրագ դօնմագ եախօս իւզէրի-
 նէ պէյազ պիր մէնտիլ սարմագ՝ սըճագտան հըֆզ
 իւչիւն էյի տիր :

Գըըն՝ այնի էլպիսէ իլէ էվտէ աթէչին Կօ-
 նիւնտէ օթուրուպ՝ տէրհալ սօղուգ հալտայա չըգ-
 մագտան սագընմալը տըր : հէր վագըթ տէրունի
 խանէտէ խաֆիֆճէ կլյինիպ՝ տըշարը չըգար իքէն,
 բալթօյու, սաքօյու եախօս մէչաճը արգայա
 ալմագ լագըմ տըր, քէզալիք, գըըն գաթ գաթ
 բուպալար կլյինմէլի, անճագ իւչիւմէյէճէք գա-
 տար, զլյատիսի միւհլիք օլապիլիլ : Չամաչըը
 կլյինտիքտէ՝ եաշ վէ նէմ օլմամալարընա տիգգաթ
 իթմէլի վէ կիւնտիւզ բուպասը իլէ կիճէ եաթմա-
 մալը տըր : կիճէլէյին բուպայը տէյիլիպ՝ պիր կէ-
 ճէլիք կլյինմէք էյի օլտուգտան մատա չամաչըը
 պիլէ տէկիլմէք էվլա օլըր : Պու վէճէլէ էլպիսէ-
 լէրին հալալարը թէպտիլ օլըր, հէմ տէ թէզ թէզ
 էսքիմիզլէր : Ագչամ վէ սապահ կլյիլիպ չըգարը-
 ւան էլպիսէյի էյիճէ սիլքիպ սիւփիւրտիւքտէն
 սօնրա աչըգ պիր եէրէ ասմալը տըր :

Բուպալար, նէ զայէթ տար վէ նէ զայէթ կէնիչ
 օլմալը տըրլար : իշճի վէ ամէլէ թագըմը իւչիւն
 գուշագ պաղլամագ էյի պիր ստէթ տիր, լաքին
 բահաթսըզըգ վիրէճէք գատար սըզը վէ տար օլ-
 մայըպ կէնիլճէ պաղլամալը : վէ կէօքս քէմիքլէրի
 իւզէրիլի տէյիլ իլլա գարնը իւզէրինէ եալընըզ
 պիր իքի տէֆա սարմալը տըր :

ԻնձԻԻՆՁԻԻ ՊԱՊ

ՄԷՔԻԻԼԱԹ (ԵՆՅԷՃԷՔ) ՀԱԳԳՐՆՏԱ

Ինսանըն նէշվ ու նիւմասընա է՛ն իգթիզալը վէ աֆլյէթի պէտէնիյէսինէ է՛ն թէէսիրլի շէյ թաամլար տըր : Լաքին շուրասը տա սահիհ տիր քի՛ ինսան հէր շէյտէն զիյատէ հէր վազըթ պու խուսուտա գուսուրլու պուլունույօր , մէսէլա լազըմընտան էքսիք եախօտ զիյատէ եէյէրէք , հազմը կիւճ եախօտ գուզվէթ սիզ թաամլար գուլլանարազ , վէ կէրէք պու պապտէ նիզամա րայէթ էթմէյէրէք :

Հայվանլարըն իշթահը վէ տիմազը քէնսի միտէլէրինին մուհաֆըզլարը մագամընտա տըրլար , հալ պու քի ինսանըն իշթահը՝ զանն էտէրսին քի ինսանը տախիմ իւլէվգաթ մուզլիր շէյէրէ սիւլիւք էթտիրմէքտէ տիր : Պուսուսն սէպէպի սալթ շուֆէնա ատէթ տիր քի , չօճուգլուգումուգտա ճահիլ վէ էսքի գաֆալը վախտէյն , գուզվէթի չօգ վէ լէգէթի ազ օլան թաամլարը պըրագըրլար տա լէգէթի խօշ վէ գուզվէթի ազ եախօտ մագարրաթը չօգ թաամլարը քէնտի չօճուգլարընա վէրիրլէր : Ինսանըն եէտիյի թաամլար իքի նէվէ թագսիմ օիւնուր , նէպաթի վէ հայվանի : Պուզտայ , լիիրինճ , լունուր , նէպաթի վէ հայվանի : Պուզտայ , լիիրինճ , լունուր , նօհուտ , բագլա , փաթաֆատուլեա , լօղտա , նօհուտ , բագլա , փաթաթէս , շէքէր , եազլար , մէյվէլէր , սէպզէլէր վէ սայիրէ՝ նէպաթի գըմտան օլուպ՝ էթ , սիւտ ,

38190-67

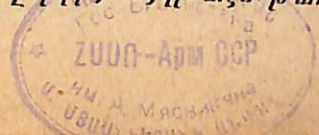
եուսուրթա , գայմագ , փէյնիր , պալ , իշ եազը , վէ զայրիհիւմ՝ հայվանի տիրլէր :

Ինսանըն ազալարը , նէ՛ սէպզէլօր (օթ եէյէն) հայվանլար կիպի հէր վազըթ օթ իլէ պէսլէնմէյէ միւսայիտ՝ վէ նէ՛ տէ լէհմիսօրլար (էթ եէյէնլէր) կիպի սալթ էթ իլէ պէսլէնմէյէ միւնասիպ վէ ույղուն օլմայուպ , անճագ իքիսինէ պիրտէն միւնասիպ վէ միւսայիտ տիրլէր :

Ումուսի սուրէթտէ , հայվանի թաամլար նէպաթիլէրտէն զիյատէ գուզվէթի վէ հազմա մուզաֆըք տըրլար , Լաքին էօյլէ նէպաթի թաամլար տախի վար քի , հայվանիլէր կիպի վէ անլէրտէն տահա զիյատէ մուզէտտի (պէսլէյիճի) տիրլէր , վէ էյիճէ փիշտիքլէրինտէ՝ էթ եէրինի թուլթապիլիլէր , անճագ էթտէն զիյատէ հազմլարը կիւճ տիր : Պուզտայ , Փասուլեա վէ փագլա միսիլուքեաֆֆէի զախիրէլէր պու սընըֆտան տըրլար :

Էթմէք (էքմէք) տիւնեա իշիւն է՛ն պէօյիւք նիյմէթ տիր , չիւնքի կէրէք պէսլէյիճի , կէրէք էփէյիճէ հազմը գօլայ , վէ կէրէք սայիր մէքիւլթա նիսպէթլէ ուճուգ օլուպ՝ հէր սընըֆտաէմլէրէ , ալէլ խուսուս քէօյիլէրէ վէ Փուգարա թագըմընա միւնասիպ տիր , հալ պու քի ինսան սալթ էթմէք իլէ տօյմամալը , պէրապէրինճէ էթ , փէյնիր , սիւտ , եուսուրթա վի քէրէ եազը միսիլու գիյատէ գուզվէթի պիր թաամ տախի օլմալը տըր :

Ալէլ ումուս ուֆագ շէհիրլէր վէ քէօյլէր էհալիսի էթ գուլլանմայըպ , սալթ էքմէք , պուլուր վէ սայիր զախիրէ նէվիտէն թաամլար վէ մէյ-

վէլեր իւէ պէսլէնիրլէր : Պու Ֆլէնա պիր շէյ տիր , ալէլ խուսուս միտէլէրի զայիՓ օլան քիմնէլէրէ , չիւնքի 100 տիրհէմ էթ եէրինի թութմագ իչիւն՝ առմհիջ օլմագսա 400 տիրհէմ էքմէք եէմէլի տիր :

էլրօրալը Փագիրլէր տախի գօլայճա ինէք եախօտ գօյուն էթի սաթուն ալամասորըլարընտան՝ չօգ սէնէլէրտէն պէրու աթ էթի եէմէյէ պաշլամըլար : Աթ էթի ինսանա չօգ Փախտէլի օլու պ , կիւն պէ կիւն պու էթին իսթիմալը արթմագտա տըր :

Պիլուպէ էրմիչ , սալլամ վէ միգտարը քեաֆի չալըան օրթա գըպալտէ պիր առէմ սալթ էթմէք վէ էթ իլէ եաշարսա վէ առլա տխէր պէր շէյ եէմէգսէ՝ վասսաթ հիսապալ կիւնտէ 250 տիրհէմտէն 300 տիրհէմ էթմէք , վէ 50-100 տիրհէմ գատար էթ եէմէլի տիր : Լաքին պուենլարտան մատա պաշգա շէյլէր աէ եէրսէ , մալլամ օլտըլը վէճհ իլէ , պուենլարըն միգտարընտան թէնդիլ էթմէլի տիր : Իէգալիք պու մըգտարլար առէմին կիւնճլիլինէ եախօտ իսթիյարըլընա , սաղլամըլընա եախօտ սաղսըլըլընա , գուվվէթ լիլիլինէ եախօտ զայիՓ-լիլինէ , չալըմասընա վէ իւտիլլիլինէ կէօրէ թէպտիլ օլմալը տըրլար : Մատէմի ինսան էթմէքտէն վէ էթտէն զայրի շէյլէր տախի եէր , մալլամ տիր քի , ինսան սալթ պիր նէվ թաամ եէրսէ՝ օ թաամըն պէսլէյիճի գուվվէթի նէ գատար ազ օլսա , անտէն լազըմ օլան գուվվէթի ալապիլմէք իւչիւն օ գատար տա զիյատէ եէմէլի տիր : Պու սէպէպտէն՝ էնվաի թաամլարըն գուվվէթլէրինին տէրէճէսինի պիլմէք լազըմ տըր քի , ինսան անլէրտէն օ նիսպէթլէ էքլ էթսին :

Իշթէ պուրատա , գուլլանըլան ճինա ճինա թամալարըն պիր Փիհրիսթիլինի պէյանլէ , էն Փախտէլիսինտէն պաշլայարագ տէրէճէ տէրէճէ զիքը էտէճէյիլ , շէյլէ քի օգույան քէնտի եէտիլի թաամալարը օնա կէօրէ թէրթիպ էաիպ՝ օնըն գուվվէթիլինի վէ հէր պիրինտէն եէնիլէճէք մըգտարընը անլարըն : Ինէք էթի , գօյուն էթի , քէչի էթի , ալ էթի , թավուգ էթի , եուամուրթա , պալըգ , միտեա , ըսթիրիտեա , ըսթագօզ , փէյնիր , պուղտայ (էքմէք) , մէրճիմէք , փիրինճ , Փասուլէա , բագլա , եօղուրթ , սիւտ , փաթաթէս , քէրէ եազը , եաղ , պալ , մէյլէ , սէպէլէր (եէշէրթիլէր) վէ զայրի-հիւմ : Լաքին շուենու տա պիլմէլի քի , ինսանըն ազ եա չօգ եէմէսինէ՝ առէթին տախի պէյլէք թէէսիրի վար տըր : Նիչէ շիչպօլապար վար տըր քի 3-4 առէմին եէյլէճէյի թաամը եէրլէր իսէ տէ՝ եինէ չօգ տէՓա ազ եէյէն առէմտէն տահա զայիՓ վէ սալըլը օլուրլար , չիւնքի , ինսան չօգ եէյէրէք չօգ տա հազմ իտէմէլ , վէ թաամըն լազըմընտան զիյատէսի Փայտէսիլ օլտուգտան պաշգա՝ մուզիրը տախի օլապիլիր :

Պուենտան մատա ինսան փէք չօգ եէրսէ վէ լազըմ օլտուղը գատար չալըմագսա՝ խուսուսա իսթիյարըլըգտա օյնագլարա էյլէ խասթալըլար իյրաա օլուր քի , կիւն իլէ իՓագաթ պուլուր , վէ հաթթա ինսանըն էօլիւմիւնէ սէպէպ օլապիլիր :

Մէքիւլաթըն ճինսի վէ միգտարը հագգընտա պու գատար մալլամաթը քեաֆի սայըպ՝ նիզամի սուրէթտէ պէսլէնէրէք՝ թաամլար սէպէպիլլէլէ խասթալանմամագ իչիւն պիր գաշ թէնպիհէլը վէրմէք իսթէրիլ :

Աճըդ հիսս էտիլտիյի կիպի հէման պիր փար-
չա շէյ եէմէմէլի , անճագ նիզամը թարգտա՝
կիւնտէ 2-3 տէֆա թաամ էթմէլի տիր :

Սապահլայըն ույգուտան գալգտըգտա՝ գահ-
վէ , թիւթիւն , վէ թէմպէքի իչմէգտէն (հիչ իչ-
մէմէք տահա էյի տիր եա՝) խաֆիֆճէ պիր գան-
վալթը էթմէք էյի տիր : Ուֆագ շէհրիլէր վէ
քէյլիլէր իւչիւն ումումէն , պաշըճա թաամը
ազլամլայըն իշտէն սոնրա եէմէք վէ սապահլայըն
վէ ազլամա գարը՝ էթմէք , փէյնիւր , եումուր-
թա , սիւտ , եօզուրթ , քէրէ եաղը , մէյվէ վէ
էմաալը նէվիւնտէն խաֆիֆճէ թաամ էթմէք՝ փէք
միւնասիպ տիր :

Միտէյի սոն տէրէճէ տօլտուրմայըպ՝ տահա
քեամիլէն տօյմագսըզ , սալթ աճըլը տէֆ իթմէք
իւչիւն եէմէլի տիր :

Շիւպհէսիզ հէր քէս քէնտի վիւճուտինտէ թէճ-
րիւպէ էյիէմիշ տիր քի , տօյմուշ օլտուղունու՝
թաամ վագթընտա տէյիլ՝ թաամտան էփէյիճէ
սոնրա հիսս էտէր , վէ էյէր չօգ եէմիշ օլտա
թաամտան սոնրա սըգընթը տույուպ՝ պէլքի տէ
իսթիֆրաղ էտէր (գուսար) , Ազ եէմէքտէն զիյա-
տէ՝ չօգ եէմէք ինսանը էքսէրիյա խասթա էտէր :

Գարըզ գուրուշ եէմէմէլի տիր , էթմէքլէ պիր
եախօտ իքի ճինս շէյ քեաֆի տիր , վէ պալատէ
մէգքիւր թաամլար միւնասիպ միգտարլա օլմալը
տըր :

Հազմ էննասընտա , եանի թաամտան պիր սա-
աթ սոնրայա գատար , մէյվէ , շէքէր վէ էմաա-
լի շէյլէր եէմէք էյի տէյիլ իսէ տէ՝ թաամ իւզէ-

րինէ պիրազ մէյվէ եէմէք մուզիրր տէյիլ տիր -
Փաիտէսի տէ վար : Գէզալիք թաամտան պիր սա ,
աթ սոնրայա գատար պօլ պօլ սու իչմէքտէն սա-
գընմագ լազըմ , չիւնքի հազմը պօզապիլիր :

Չալըշըպ եօրուլտուգտան սոնրա , տէր հալ
թաամ եէմէմէլի տիր , վէ թաամտան հէման սոն-
րա պիր ազ վագըթ րահաթ էտիպ էօյլէճէ չա-
լըմալը տըր : Թաամտան հէման սոնրա ուզուն
միւտտէթ ույումագ Փէնա շէյ տիր , լաքին ու-
ֆագ պիր ույգու՝ պախուսուս ատէթտէն իսէ՝
չօգ տէֆա հազմա եարտըմ էտէր :

Գըշ մէվսիմինտէն զիյատէ եազըն՝ տահա՝ ազ
վէ հազմը տահա գօլըյ թաամլար եէմէլի տիր :
Իշթահըմըզ պիլէ՝ եազըն աղըր , եաղը վէ գուվ-
վէթլի թաամլարը պիգէ նախօշ կէսթէրիւր վէ օլ
մէվիւնտէ Ալլահըն զանիմէթլէ իհսան պույուրտու-
ղու մէյվէլէրի վէ սէպգէլէրի տիմաղըմըզա խօշ
կէսթէրիւր , լաքին հէր վագըթ խամ եախօտ
լազըմընտան զիյատէ օլղուն մէյվէլէր եէմէքտէն
սագընմալը տըր . պունլար հազմա կիւճ կէլիպ
ալէլ խուսուս սըճագ հավատա եէնիլտիքտէ՝ խաս-
թալըգ հասըլ էտէրլէր :

Թաամլար նէ՝ սըճագ նէ՝ տէ սօղուգ օլմալը ,
իլլա ըըգ պիր հալտէ եէնմէլի տիր , էքմէք տախի
նէ՝ չօգ թագէ նէ տէ չօգ պայաթ օլմալը տըր ,
խուսուսիյլէ խամուր էքմէյին հազմը փէք կիւճ
օլտուղունտան՝ անը եէմէքտէն սագընմալը տըր :

Ըսկարա եանի կէսքէրիք իւզէրինտէ եախօտ
շիշտէ փիշիրիմիշ քէպապլարըն հազմը՝ խաշլանմըշ
վէ եաղ իլէ գալըրըմըշ էթլէրտէն վէ սայիր թա-

ամլարտան գլխատէ գօլայ տըր . գըլմա վէ գա-
վուրմա էթին հազմը փէք կիւճ տիւր : Սաշլանմը
էթին սույու հէր չաղտա ատէմէրէ , ալէլ խուսուս
խասթալարա փէք Փայտէլի պիր թաամ տըր , էթ
սույու իլէ փիշմիշ չօրպա եախօտ փիլազ տախի
Փայտէլի տիր : Սիւտ , եուսուրթա վէ պուսլարլա
եափըմը քեաֆֆէի մէքիւլաթ՝ կէրէք գուվվէթ
վէրմէք վէ կէրէք գօլայճա հազմ՝ օլմագ ճիհէ-
թիլլէ փէք կիւզէլ թաամլար տըրլար :

Հազմը կիւճ օլան թաամլարտան միւմքինի մէր-
թէպէ սագընմալը տըր վէ պաղէն եէմէք իսթէ-
նիլտիքտէ պիլլէ փէք ազ եէմէլի տիր , Պիւթիւն
խամուր իշլէրի , չիյ պուլլուր , եազ իլէ փիշնիլէր ,
միտեա , ըսթագօզ , չաղանօզ , սայլանիօզ , ման-
թար , չէլմ , փիշմէլիպ գուրուտուլան էթլէր ,
մէսէլա էթ սուճուզու , բասթըրմա վէ էնվաի թուզ-
լանմը , թուրշու էտիլմիշ պալըզլար վէ զայրի-
հիւմ՝ հազմը կիւճ թագըմտան տըրլար :

Հազմ գուվվէթլէրի էյի օլան ատէմէր՝ քէնտի
միտէլէրինի պիպէր , խարտալ , նանէ , սիրքէ ,
լէյմուն վէ սայիրէ կիպի մուհարրիք պահարաթա
ալըտըրմամալը տըրլար , չիւնքի , միտէ պուսլա-
րա էօլլէ ալըշրր քի պիր վագըթ սօնրա թաամ-
լարը քէնտի քէնտինէ հազմ էսէմէլ :

— 2000 —

ՏԵՕՐՏԻՒՆՃԻՒ ՊԱՊ

—

ՄԵՇՐՈՒՊԱԹ (ԻՉԷՃԷՔ) ՀԱԳԳԸՆՏԱ

Վիւճուտտան տըշարը չըգան իտրարըն (սիւ-
տիւք) , թէրին վէ պուհարըն (պուղու) եէրինի
տօլտուրուպ՝ գանըմըզը վէ սայիր մատտէլէրի
տաիմ սէյեալ հալընտա սագլամագ վէ հազմա
եարտըմ ալմագ , քէզալիք Ֆէրահլանըպ պաազէն
տէ գուվվէթ քէսպ էթմէք իշիւն՝ ինսան՝ թաամ-
լարտան մատա մէշրուպաթ տախի գուլլանմալը
տըր :

Մէշրուպաթըն էն էյիսի պէրրագ վէ րէնքսիզ
սու տըր , վէ իշինտէ թուզ եախօտ սայիր պիր
լէզէթ պուլունան վէ ճիւզիճէ պիլլէ գօգան սու՝
Ֆէնա տըր : Փունար սույու թէմիզ օլուր սա էն
էյիսի տիր : Եաղմուր սույու տախի էյի իսէ տէ
տիգգաթ իթմիլի քի չօգ վագըթ գալըպ պօզուլ
մասըն , պուստան մատա գօվա իլէ եախօտ ուզուս
օտուն իլէ պաղէն չարփմալը տըր քի իշինէ հալա
կիրսին : Կէօզ գույու սուլարը ումուվէն թուզու-
օլտուգլարընտան՝ աֆիլլէթէ միւնասիպ տէյիլ
տիրլէր :

Եօրուլտուգտան վէ խուսուսիլլէ թէրլէտիքտէն
սօնրա պօլ պօլ վէ սօղուգ սօղուգ սու իշմէմէլի
տիր . քէզալիք թաամտան սօնրա տախի չօգ իշ-
մէմէյէ չալըմալը տըր , ամմա թաամ արասընտա

ազ ազ իչմէք հէմ հազմա ֆայտէլի տիր՝ հէմ տէ սօնրատան չօգ սուսուզուզ հիսս էթտիրմէզ:

Սու իւ գարըըգ օլտուզու հալտէ վէ սալթթա՛ամ վագթընտա ազ իչիլտիյի սուրէթտէ՛ շարապ տախի էյու մէշրուպաթտան իսէ տէ՛ չօգ իչմէք ֆախտէսիզ օլտուգտան մատա՛ զարարլը տըր: Պու մազարարթտան պահս էթմէյէ ըիսալէմիզին ուֆաճըգ հաճմը միւսատէ էթմէզ: Լաքին հէր ատէմ պիլմէ՞զմի քի տիւնեատա սէրհօլլուզ, պէքրիլիք է՛ն ֆէնա պիր իւլֆիթ օլուս, վիւճուտիմիզտէ է՛ն աղըր խասթալըգլար հասըլ էթտիքտէն մատա՛ սէրհօլլուզ վագթընտա ինսան չօգ տէֆա է՛ն պէօյիւք ֆէլաքէթլէրէ ուզրար, տիւչէր, պիր եէրի գըրըլու կարէլէնիր, զավզայա թութուլուր, ճինայէթլէր եափար, վէ հաթթա գաթլէտէր եախօտ գաթլ օլունուր վէ զայրիհիւմ վէ զայրիհիւմ:

Պիրա (արփա սույու) տախի էյի պիր իչկի տիր, չիւնքի տիկէրլէրինտէն զիյատէ խաֆիֆ վէ մուզէտտի (պէսլէյիճի) տիր, Լաքին պու՝ Անատուլու թարաֆլարընտա պուլունմազ:

Ամնա ըագըլը վէ սայիր գուվվէթլի իչկիւերի հիչ գուլանմամագ է՛ն էյիսի տիր, օլսա օլսա եալընըլ թաամ իւզգերինտէ փէք ազ, վէ հէր վագըթ սու իւ գարըըգ օլտուզու հալտէ իչիլպիլիլը: Պու իսէ՛ սալթ գըլ մէվսիմի իչիւն օլսպիլը, եազըն պէօյլէ իչկի սուլա իչմէմէլի տիր, չիւնքի պու ճինս իչկիլէր շարապտան զայէթ զիյատէ գուվվէթլի օլուս՝ տահա զիյատէ սէրհօլ էտէրլէր վէ պէքրիլիյէ տահա գօլայ ալըլտըրըրլար:

Գահվէ վէ չայ տախի ֆախտէլի տիրլէր, ամնա չօգ գուլանմամալը, Լիօնատա կիպի էնվաի շէրպէթլէր սէրինլիք վէրիլէր վէ եազըն գուլանըլապիլիլըլէր: Սիւտ՝ մէշրուպաթտան իսէ տէ թաամ խասսիչէթլէրինէ մալիք օլտուզունտան՝ զաթէն անըն հագգընտա պահս էթմիլիզ: Էլ նիհայէ, թիւթիւն իչմէք տախի, մալիւմ օլտուզու իւզրէ ֆէնա շէյ տիր, ծնըն իւչիւն՝ պիր տօսթա պու խուսուստա հիչ պիր թէքլիֆ եախօտ ճէպըլ էթմէմէլի տիր: Թիւթիւն իչմէք էն պէօյիւք պիր համագաթ տըր, քի հէման պիւթիւն տիւնեատա ատէթ հիւքմիւնէ կէշմիլ տիր: Թիւթիւնիւն էն ճիւզի պիր ֆախտէսի պիլէ օլմատըգտան մատա՛ էօքսիւրիք, միտ զայիֆլիյի վէ սայիրէ միսիլու վիւճուտ ըահաթսըլըլը վէրտիքտէն պաշգա, ֆազլա պիր իսրաֆա տախի սէպէպ օլուր:

ԻՇԼԵՄԷՔ ՎԷ ԶԱԼՇՄՍԳ ՀԱԳԳՐԵՏԱ

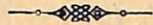
Րույի գէմինտէ հէր մախուզ չալըլըր՝ իչմէմէքսիզ հայաթ օլամազ՝ չալըլմագ՝ եաշամագ տէմէք տիր, ինսան տախի տէյիլ սալթ իտարէսինի չըգարմագ իչիւն, իլա քէնտի վիւճուտունուն սըհհէթլինէ փէք էհէմմ օլտուզու իչիւն տախի չալըլմալը տըր: Իշսիզ եախօտ թէնպէլ ատէմէր ումումէն սալըլը վէ խասթամիզաճ օլուրլար: Լաքին տիւնեատէ հէր շէյ կիպի՝ իչմէք վէ չալըլըր:

հազար իշի չօգ ԳՕԼԱՅԼԱՅԻՆՆ օլուուլ, ույգունն րա-
հաթ օլուուն վէ եէնի գուվվէթ ալարագ էրթէսի
սապահլայըն թէքրար իշինէ կիտէսին:

Հալ պու քի, էյ խաթուն, սէնին իշլին ճին-
սի Փարգու տըր, սէնին մէշղուլիյէթ ինին էն պէօ-
յիւկիւ՝ Փամիլեանա ինթիյանը թէսվիյէ էթմէք,
էվճէ իշերի սըրալամագ, վէ էվլատարըն վար իսէ
էյիճէ գայըրմագ տըր: Զանն էթմէ քի սէնին ի-
շին կիւճիւն գօճանընքինտէն էքսիք տիր, պիւ-
աքս ագըու վէ քեամիլ պիր գարը՝ էրքէյինտէն
զիյատէ չայըրըր: Սէն ալէլ խուսուս էվլատարը-
նըն թալիւմ վէ թէրպիյէսի, ախլազը համիտէսի
վէ վիւճուանա աֆիյէթի իշիւն տիգգաթ էթմէ-
լիսին վէ պիւլուղէ էրմիշ գըզըն վար իսէ՝ իշկիւ-
զարլըղը քէնտի էօրնէյինլէ օնա սէվտիրմէլիսին:

Սէնին վագիֆէն՝ Փամիլեանըն հէր լէվագիմա-
թընը թէսվիյէ իթմէք, էվիյին թէմիզլիյինէ վէ
ինթիզամընա մուգայյէտ օլմագ, թաամլարը տիգ-
գաթլա թէտարիք իթմէք, վէ հէր վագըթ իս-
րաֆտան չէքինիպ: միւմքինի մէրթէպէ իտարէ-
լի տավրանմագ վէ պու պիւթիւն շէյլէրի սէնին
էվլատարընա էօյրէթմէք տիր:

Եա՛ գարը, էյի պիւ քի Փամիլեայըն րահա-
թը վէ սաատէթի սանա մէրպուլթ տըր: վա՛յ օ
Փամիլեանըն պաշընա քի պէօյիւք խաթունու
թէնպէլ, գայտսըղ, ճահիլ, տէօքիւք սաչրգ վէ
նիզանը օլուր:

ԱԼԹԵՆՃԸ ՊԱՊ

ՈՒՅԳՈՒ ՀՍԳԳԸՆՏՍ

Րահաթ ույգու տըր քի հէր շէյտէն զիյատէ
պիւթիւն եօրղունլուղըմուղու ալըր վէ աղալա-
րըմըգա եէնիտէն գուվվէթ վէրիր:

Եէնի տօղան չօճուգ քէնտի էօմրիւնիւ հէման
ույգու իլէ վէ թաամ իլէ կէշիրիր: Ուֆագ չօ-
ճուգլար 10-12 սաաթ ույուրլար, չօճուգ պէօ-
յիւտիւքճէ՝ ույգու աղալըր: Պալիզ ատէմէր կիւն-
տէ 7-8 սաաթ րահաթ ույուրլարսա քեաֆի տիր,
իլթիյարլար իսէ ումումէն տահա աղ ույուրլար:

Ույումագ իշիւն խանէնին էն կիւզէլ եէրինի
թախսիս էթմէլի տիր, հավասը թէմիզ վէ րու-
թուպէթտէն (եաշլըգտան) քեամիլէն ազատ գալ-
մալը տըր: Սլըշան ատէմ եազըն սըճաղընտա՝ տի-
շարտա բիւզիեար օլմատըղը հալտէ աշըգ պիր
մահալտէ եաթապիլիր, լաքին օտատա եաթար
իքէն, կիճէլէյին սէրինլիք իշիւն փէնճէրէյի աշըգ
պրագմագ Փէնա շէյ տիր, ալէլ խուսուս գարը-
պէ գարը փէնճէրէլէրի աշըգ գօյմագ տահա՛
Փէնա տըր:

Եազըն, ուզուն վէ սըճագ կիւնլէրատէ շիւպ-
հէսիզ էօյլէն թաամընտան սօնրա պիր խաֆիֆ
ույգունուն լիւզումու հիսս էտիլիրսէ պունա միւ-
սաատէ օլունուր, վէ Փաիտէսի տէ վար տըր,
լաքին կիւնէլին գարըսընտա եաթմամալը տըր:

Ույգու վագթընտա ինսան չափուգ իւշիւր ,
իմտի հէր վագթը կիճէլէյին կիւնտիւզտէն զիյա-
տէ քէնտինէ մուգայյէտ օլմալըսըն քի սօղուգ
ալմայասըն :

Կիճէլէրի պաշգա էսվապ կիյին , վէ պուենլար
եոււմազ վէ կէվէք օլուենլար : Հէր կիւն եաթա-
ղընը տիւզմէք , թէմիղէմէք վէ հավալանտըրմազ
վէ պիր գաջ կիւնտէ պիր տախի չարշաֆլարը
թէպաիւլ էթմէք լազըմ տըր :

Եէր եիւզիւնտէն պիրազ եիւքսէքտէ , մէսլա
քարեօլատա վէ սէտիր իւզէրինտէ եաթմազ սըն-
հէթէ զայէթլէ ֆախտէլի տիր : Գըչըն ըընմազ
իչիւն եօրզանը պաշ իւզէրինէ գափամազ փէք
Ֆէնա շէյ տիր :

Արգա իւզէրինէ եաթմազ ալէլ ումում էյի
տէյիլ տիր , պիր եան իւզէրինէ եաթմազը տըր ,
վէ միտէ տահա տօլու իսէ՝ սաղ թարաֆա եաթ-
մազ էյի տիր :

Պիր ուֆազ օտատա պիր չօգ ատէմլէրին պիր-
լիքտէ , վէ քէօյտէ հայվանլարըն ախըրընտա եաթ-
մազ փէք մուզիր տիր , պու շէյ խուսուսա գը-
չըն տահա Ֆէնա տըր , չիւնքի սօղուգ կիրմէսին
տէյու հէր թարաֆը գափարլար վէ պու սու-
րէթլէ հավա տէր հալ պօզուլուր վէ զարար վէ-
րիր :

Պիր եաթմազտա իքի եախօտ իւշ ատէմլէրին
եաթմասը իսէ՝ ալէլ խուսուսա գարը պէ գարը
օլտուղու թագտիրտէ՝ տահա զիյատէ մազարրաթ-
լը տըր , չիւնքի պէօյլէ սըրատա պիրինին ազըն-
տան չըգան պօզուգ վէ գէհրրի հավայը տիկէրի

թէնէֆֆիւս էթտիքտէն պաշգա՝ պիրինտէ պու-
լաղք պիր իլէթ վար իսէ գօլայճա տիկէրինէ կէ-
չէր :

Պու սէպէպտէն՝ տահա զիյատէ չօճուգլար
իչիւն հէր քէս փէք չօգ տիգգաթ էթմէլի տիր .
չիւնքի օնլար տահա թէզ միւթէգարրուր օլուր-
լար :

ԵՏՏԻՆՃԻ ՊԱՊ

ԹԷՄԻՉԼԻԲ ԼԱԳԳԸՏԱ

Մէսքէնլեր , էլպիսէլեր , թաամլար վէ իչկիւեր
իւզէրինէ սէօյլէտիյիմիզտէ՝ հէր վագթը թէմիզիք
հազգընտա պահս էթմէյէ ֆուրասթըմըզ օլմուշ
վէ պուենտան սօնրա տախի տահա սէօյլէյէճէք իսէք
տէ՝ պուրատա մախսուսի սուրէթտէ քէնտի վիւ-
ճուտիմիզի թէմիզ սագլամազ պապընտա պաազը
նասիհաթլար վէրէճէյի :

Հէր քէս պիլիր քի , ինսանըն տէրիսի՝ եազ
գըլ՝ եազը պիր մատտէ տիչարը վէրեր , վէ պու
մատտէ թէր իլէ պիրլէչիպ վիւճուտիմիզին իւզէ-
րինտէ քիր պազլար , պու քիրի թէմիղէմէք իչիւն
պաազէն եայգանմազ լազըմ տըր :

Եազ գըլ՝ հէր կիւն եախօտ պիր գաջ կիւնտէ

պիր՝ սողուգ եախօտ ըլլգ սու իլէ եայգանմագ վէ պիր գաչ հաֆթատա պիր տէ համամա կիտիպ սապօն իլէ վիւճիւտիւ էյիճէ թէմիզլէմէք Փայտէլի շէյ տիր :

Եագըն սըճաղընտա տէնիգէ վէ ըրմաղա կիրմէք ժէք Փայտէլի տիր : կէրէք սողուգ կէրէք սըճաղ համամա կիրտիյինտէ գարնըն նէ՛ աճ վէ նէ՛ տէ ժէք տօգ օլմալը տըր : Գարըլար կիպի համամտա թաամ էթմէմէլի տիր :

Քէզալիք սողուգ համամա կիրտիյինտէ թէրլի օլմամալըսըն . կէրէք սըճաղ վէ կէրէք սողուգ համամտա լաղըմընտան զիյատէ գալմամալըսըն : Սողուգ համամտա 5—15 տագիգէ քեաֆի տիր . սըճաղ համամտա իսէ եարըմ՝ սաաթտան եախօտ չօգ չօգ պիր սաաթտան զիյատէ տուրմամալը տըր : Համամտան չըգտըղընտա աիգգաթլը սուրէթաէ վիւճիւտիւլին հէր թարաֆընը գուրութմալըսըն վէ թէրինլէ սըճագլըղըն նէ վագըթ կէչէր իսէ , համամտան օլ վագըթ չըգմալըսըն , օլ կիւն տալսի միւմըինի մէրթէպէ աղ չալըչմալըսըն վէ սօղուգտան սագընմալըսըն :

Պաչընը , եիւգիւնիւ , էլլէրինի , այագլարընը վէ ումուճէն էն զիյատէ քիրլէնէն պաչգա պիր գաչ խուսուսի եէրլէրինի հէր կիւն հիչ օլմաղսա պիր տէֆա , էլլէրինի իսէ կիւնտէ պիր գաչ տէֆա եայգամալըսըն : Քէզալիք կէօղլէրէնի , գուլագլարընը , պուրնուճու , աղընը վէ տիլլէրինի մախուսուսի աիգգաթլա թէմիզ թութմալըսըն : Տիլլէրիյին քիրլիլիյի՝ անլէրի չիւրիւտիւպ՝ տիչ էթլէրինի խասթալատապիրի :

Պաչ քիրլի գալըղգտա՝ քէհլլէր (պիթլէր) մէյտանա կէլէպիր , վէ պուճար կիթաիքճէ չօղալարագ՝ սագալըն վէ վիւճուտուն հէր թարաֆընա եայլըպ՝ սաչլարը չիւրիւտիւրլէր , տէօքէրլէր վէ էնվաի եարէլէր հասըլ էտէրլէր : Պուսէպէպտէն՝ պաչը սալթ եայգամագ քեաֆի օլմալուպ՝ հէր կիւն էյիճէ թարամալը տըր : Չօճուգլարըն իւղէրինտէ քէհլէ տահա թէչ մէյտանա կիլտիյինտէն՝ պէօյիւք տիգգաթլա հէր կիւն պաչլարընը թարամալը վէ քէհլլէրի չօղալըսա սաչլարընը գըսա գըսա քէսմէլի տիր քի գօլայ թարանսընլար :

Կէրէք էլին վէ կէրէք այաղըն թըրնագլարը ուգատըղը կիպի՝ եանի 4-5 կիւնտէ պիր՝ քէսմէլի տիր :

Չօճուգլարըն պուրնուճու թէմիզ սագլամագ չօգ Փէնա շէյ տիր , չիւնքի սիւմիւք՝ պուրուն վէ տուտագլար իւղէրինտէ էօյլէ եարէլէր հասըլ էտէպիրլի քի , պտաղէն հէր թարաֆա եալըլըլար վէ կիւճ սաղալըրլար :

Անատօլը թարաֆընտա պիրատէրլէրիմիզ ալէլ ումում թէմիզլիք խուսուսուճտա զայէթ գայտսըզ օլտուգլարընտան՝ քէնտիլէրէ տօսթանէ նասիհաթ էտէրիմ քի , կէրէք էվլէրինտէ , կէրէք էսվապլարընտա , կէրէք եէյիպ իշէճէքլէրինտէ , վէ կէրէք վիւճուտլէրինտէ , վէ էլ նիհայէ , պիլթիւն պաչգա շէյլէրտէ , թէմիզլիք արամայա տիգգաթ էթսինլէր , չիւնքի իլմի Սըհէթիւն է՛ն պէօյիւք գըսմը տալսի գաթէն թէմիզլիք հագգընտա տըր :

ԹԵՂԵՎՎԻԻՃ (ԵՎԼԷՆՄԵՒ) ՀԱԳԳՐԵՏԱ

Սահթը գէմինտէ եաշայան հէր մախլուգ՝ կէ-
րէք նէպաթ օլուուն կէրէք հայվան, քէնտի միւտ-
տէթի հայաթընտա իւչ նէվ մուայեէն ամէլիաթ
իճրա էթմէյէ թագտիր օլունմուշ տուր պու
իւչ խըզմէթ՝ sonmaq, հուսուլէ կէքիրսէք վէ էօլ-
մէք տիր:

Մախլուգաթըն աղէմի օլան պէնիի ատէմ տա-
խի պու գաթիտէյէ իթթիպա՝ էթմէլի տիր: Պու-
րատա՝ մէգքիւր վագա՝ալարտան իքինճիսի հագ-
գընտա սէօյլէյէճէյիզ քի թէզէվվիւճէ իճրա օ-
լունուր:

Հէր հայվանտա՝ պէտէնինին միգտարը քեաֆի
գուվվէթ քէսպ էտիպ տէ հասըլ էթմէքլիյէ միւ-
նասիպ պիր վագթը պուլունտուղու կիպի, ինսան
էօմրիւնտէ տախի թէվլիտէ է՛ն միւնասիպ պիր
վագըթ վար տըր: Իմտի թէզէվվիւճ՝ վագթըն-
տան չօգ էվվէլ օլուրսա ֆէնա տըր: չիւնքի վիւ-
ճուտ քէնտի պիւթիւն գուվվէթիինի քէսպ էթմիւշ
օլմայըպ՝ տահա պէօյիւմէզ վէ նէշվ ու նիւմա
պուլմագ վէ էրիր իւզիւլիւր: վէ պուլնտան մա-
տա քէնտիստէն մէյտանա կէլէն էվլատ տախի
գայիֆ վէ սաղըըզ օլուր: Բէզալիք իխթյարլըղա
եազըն էվլէնմէք տախի էյի տէյիլ տիր, չիւնքի
օլ վագըթ՝ թապիաթըն գուվվէթլէրի գայիֆլէ-
նիրլէր վէ պուլնտան՝ հէմ վալիտէյն (անա պապա)

հէմ տէ էվլատլար զարարտիտէ օլուրլար: Պու-
րատա մախուուսի օլարագ միլլէթտաշլարըմզ
հագգընտա տէյէպիլիրիզ քի, ումումէն պիւթիւն
էրմէնիլէր պու խուսուստա խաթա էթմէքտէ
տիրլէր, եանի պագը մահալլէրտէ՝ տահա չօճուգ
իքէն էվլէնմէքտէ, վէ պագը եէրտէ, ալլէլ խու-
սուս պէօյիւք շէհրլէրտէ, չօգ կէճ էվլէնմէքտէ,
վէ եախօտ, տահա ֆէնատը՝ հիչ էվլէնմէմէքտէ
տիրլէր: Պիրագ էվվէլ սէօյլէտիյիմիզ կիպի, թէ-
զէվվիւճ ինսան իչիւն է՛ն ազիմ պիր շէյ տիր, վէ
պուլնտա ինսան քէնտի ազընա տավրանմամագ վէ
սօնրատան իէչիման օլմամագ իչիւն՝ դայէթ պա-
սիրէթիւ վէ տիւշիւնկիւլիւ պուլունմալը տըր:
էվլէնէն պիր քէս՝ էվլէնմէքլիյին նէ օլտուղունու,
քէնտիինի բէտէր եախօտ վալիտէ օլաճաղընը,
այրըճա ֆամիլեա թէշքիլ էտէճէյինի, արթըգ
քէնտի պաշընա ազատ օլմայուպ՝ պաշգա շախս-
լար իլէ շէօղիւլմէզ վէ այրըլմագ սուրէթտէ պաղ-
լանաճաղընը, վէլասըլ իճրա էտէճէյի պիր չօգ
ազիմ վէ ալի վագիֆէլլի պուլունտուղունու
պիլմէլի վէ պուլնլար իչիւն էրէյիճէ ազըլը վէ
գուվվէթլի օլմալը տըր:

էվլէնմէք իչիւն էն միւնասիպ չաղ՝ հէր ա-
տէմ իչիւն պիր օլամագ, չիւնքի էօյլէ ատէմ վար
քի 22 եաշընտա իքէն 30 եաշընտա պիրի կիպի
գուվվէթլի, սաղլամ, ազիլ վէ պալիղ տիր, լա-
քին էօյլէ ատէմէր տէ վար տըր քի՝ 30 եաշըն-
տա իքէն կէրէք ազլ վէ կէրէք պէտէնլէ տահա
չօճուղա պէնդէրլէր: Իմտի հէր նէ գատար տա
պու պապտէ մուայեէն պիր գախտէ վէրիլմէզ

իստ ան՝ ուսումնէն սէօյլէյերէք, էրքէք հիչ օլմագ-
սա 21 վէ գարը՝ հիչ օլմագսա 17 եաշընտա օլմա-
լը տըր, էրքէք վէ գարը պու սիննլերտէն էվվէլ
էվլէնիլերտէ, կէրէք քէնտիլեր կէրէք քէնտիլեր-
տէն տօղաճագ չօճուգլար մութլագա զարարտի-
տէ օլուրլար: Ասըլ էվլէնմէք չաղը իստ՝ էրքէք-
լեր իչիւն 25-35 վէ գարըլար իչիւն 18-25 տիր:

Քէնտի էվլատլարընը 12-15 եաշընտա իքէն է-
վէրէն աթալար նէ՞ ազիմ խաթալար էտիյօրլար:
Զիւնքի օնլարըն վիւճուուու սաղլամ էվլատ սա-
հիպի օլաճագ տէրէճէյէ տահա վասըլ օլմամըլ
տըր: Պոււնտան մատա 12-14 եաշընտա պիր գըզ՝
տահա չօճուգ օլտուղու հալտէ, նա՞սըլ չօճուգ
տօղուրաճագ, պէսլէյէճէք, պէօյիւտէճէք, թէր-
պիլյէ էտէճէք, վէ քեաֆֆէի իհթիեաճաթընը
թէսվիլյէ էտէպիլէճէք: Քէզալիւ 16-18 եաշընտա
պիր բէտէր նէ՞ թուհաֆ վէ նէ՞ կիւլէճէք շէյ
տիր, առէմ օլմագտան՝ բէտէր օլմագ

Պու չօճուգ տահա քիւլիւյէն թէճրիւպէսիւ
վէ տիւնեանըն իշլերինտէն վէ կիտիշինտէն պի
խապէր, էվլէնմէք, զէվճ օլմագ, էվլատ սահիպի
օլմագ նէ՞ իտիլինի պիլմէտիլի հալտէ, պէօյլէ
ճահիլ վէ թէճրիւպէսիւ իքէն՝ զէվճէսինիլ վէ
չօճուգլարընըն պի հիսապ իհթիեաճաթընը նէ՞
վէճհլէ հիսս էտէճէք, պիլէճէք վէ իճրա իտէճէք:

Վէլնասըլ շուճու պիլմէլի քի, սալթ խաս-
թա, սէֆիլ, վէ զայիֆ էվլատլարա մալիւ օլ-
մագ, անլերէ եէմէք իչիւն պիր բարչա գուրու
էթմէք աթմագ, կիլիւնմէք իչիւն պիր բարչա պէզ
պուլմագ քեաֆի տէյիլ տիր: Էյ էվլէնմէք իսթէ-

յէնլեր, էյեր սի՛գ տալի պէօյլէ բէտէր վէ վա-
լիտէ օլաճագ իսէնիլ՝ հի՛չ էվլէնմէմէնիլ տահա
էվլա տըր, չիւնքի պու սուրէթտէ էրմէնիլեր ա-
րասընտա անճագ սէֆալէթ վէ փէրիշանիլթ ա-
թըրաճագսընըզ:

Վալիտ վէ վալիտէ օլմագ պէօյիւք շէյ տիր:
պիլլէն վէ միւգթէտիր օլան քի՛մլեր իստ՝ օնլար
էվլէնսիլեր, պագիլերի իստ՝ վագըթլարը եէթի-
շէնէ գատար պէքլէսինլեր:

Չօճուգլուգտա օղլանը վէ գըզը նիշանլամագ
տալի բէք Փէնա շէյ տիր: Պիրպիլիինի հիչ թա-
նըմայան իքի շախալարը նիշանլամագ իստ՝ պի՛ն
գաթ Փէնա շէյ տիր: Պիր Փամիլէա արասընտա
սաատէթին է՛ն մուհիմմ շարթը մուհապպէթ տիր,
էօյլէ իստ զէվճ վէ զէվճէ օլաճագ իքի կէնճլէր՝
էվլէլտէն եէքտիկէրինի կէօրմիւշ, թանըմըլ,
գօնուշմուշ, սէվմիշ վէ պիրպիլերինին թապիա-
թընը ալմըլ պուլոււնմալը տըրլար քի, սօնրատան
այրըլմագըզըն միւմքին օլմայաճագը վագըթտա
բէշիման օլմասընլար:

Իլմ վէ թէճրիւպէ վասըթասըլլա թաստիգ
օլմուշ տուր քի պիր գանտան օլան թէգէվվիւճ,
եանի պիրպիլերիննէ եագըն ագրուպալարըն էվ-
լէնմէսի, կէրէք էվլէնէնլեր վէ կէրէք անլերին
էվլատլարը իչիւն, զայիթ թէհլիքէլի տիր, չօգ
տէֆա պէօյլէ էրքէք իւն գարըտան չօճուգ տա-
լի օլմագ, օլտա պիլէ՛ ուսումնէն եաշամագ, եա-
խօտ զայիֆ վէ շիւրիւք օլուր, պոււնտան մատա՝
մանէվի ճիհէթլերլէ պու նէվ թէգէվվիւճ մուգիրը
տիր:

էրմէնի քիլիսասընըն եէտի կէօպէք տախի-
 լինտէ միւսահէրէթ (խնամիլիք) էթմէմէք հագ-
 գընտա օլան թէնպիհի բէքէյի պիր գաիտէ տիր :
 Կէրէք պու խուսուստա վէ կէրէք էվլէնմէմէք վէ
 չօճուգլուգտա նիշանլանմամագ խուսուսլարընտա,
 Առաջնորդլարըն , Քահանալարըն , վէ բուէսայի
 միլլէթին մախսուսէն տիգգաթ էթմէլէրի վէ պու
 նէվ նիզամաըզ վէ զարարլը թէգէվիլուճլէրի մէն
 իչիւն հէր թէտպիրի գուլլանմալարը վաճիպէտէն
 տիր :

Համիլէլիք . — Համիլէլիք էնասընտա գարը
 տախմա պիլմէլի տիր քի ուՓագ պիր տիգգաթ-
 սըզլըզ վէ տիւշիւնկիւսիւզիլք՝ քէնտինտէն տօ-
 ղաճագ վէ իլէրուտէ պէլքի պէօյիւք պիր զաթ օ-
 լաճագ չօճուղուն էօլիւմիւնէ սէպէպ օլապիլիր :
 Համիլէ գարը , ալէլխուսուս իլք իւչ այլարընտա
 պաշգա վագըթտաքի կիպի Ֆէվզ էլատէ չալըշ-
 մամալը , սէքիզինճի այտան սօնրա տախի թէք-
 րար տիգգաթլը պուլուէնուպ՝ բէք զիյատէ եօ-
 բուլմամալը տըր :

Պիւթիւն համիլէլիք միւտտէթինտէ իսէ՝ սիւ-
 քինմէքտէն , սըչրամագտան , գօրգմագտան , խաս-
 թալանմագտան , հայվանա պինմէքտէն , արապա-
 յա օթուրմագտան , աղըր եիւք թաշըմագտան
 վէ պու նէվ քեաֆֆէի տիգգաթսըզլըզտան միւմ-
 քին օլտուղու գատար սագընմալը տըր : Պունուէլա
 պէրապէր պիւս պիւթիւն բահաթ տուրուպ հիչ
 չալըշմամագ տախի Փաիտէլի տէյիլ տիր :

Պու նասիհաթլար , իլք տէֆա համիլէ օլան ,
 վէ ուՓաճըզ պիր սէպէպլէ չօճուգ տիւշիւրմիւշ ,

եախօտ էօլիւ չօճուգ տօղուրմուշ վէ եախօտ դա-
 թէն խասթամիգաճ օլան գարըլար իչիւն տահա
 զիեատէ իգթիզալը վէ էհէմի տիրլէր :

ՏՕԳՈՒՋՈՒՆՃՈՒ ՊԱՊ

ՍԷՊԱՎԷԹ (ԶՕՃՈՒԳԼՈՒԳ) ՀԱԳԳԸՆՏԱ

Տիւնեատա չօճուգ պէօյիւթմէք կիպի հէմ
 գօլայ հէմ տէ կիւճ պիր շէյ եօգ տըր : Ճահիլ վէ
 պիգայտ վալիտէյն իչիւն էվլատ պէօյիւթմէք էն
 գօլայ շէյ տիր , վէ պէօյլէ փէտէր ու վալիտէնին
 չօճուղու գայիֆլէշիպ խասթալանըպ էօլիւրսէ
 «Ալլահ վէրաի Ալլահ ալլը» տէյերէք կէօյա քէն-
 տի գամիրլէրինի բահաթ իտէրլէր , Փագաթ ա-
 գըլը վէ թէրպիյէլի զաթլար՝ պիր չօճուղուն խաս-
 թալանմամասը վէ խասթալանտըգտա թէզ շիֆա
 պուլմասը իչիւն , էլ հասըլ սագլամ վէ աֆլիյէթ-
 լի օլմասը իչիւն նէ՝ գատար տիգգաթ , զահմէթ
 վէ Ֆէտաքեարլըզ վաճիպ օլտուղունու էյիճէ
 Ֆէհմ էտէրլէր :

Տիւնեատա՝ ինսան ճինսինտէն տահա միւքէմ-
 մէլ պիր մախլուգ եօգ տըր , չիւնքի ինսան՝ քէն-
 տի գուվիլի ագլիյէսի իլէ տիկէր հայվանլար իւ-
 գէրինէ հիւք՝ իթմէյէ իգթիտար քէսպ իթմիչ
 տիր : Լաքին էյիճէ տիւշիւնիւրսէք տէյէպիլիւրիզ
 քի , հիչ պիր հայվանըն եավրուսը եէնի տօղան

պիր չօճուգ գատար ագլ վէ պէտէն ճիհէթլյլէ
 զայի՛Ք տէյիւ տիր : Զիւնքի պիւթիւն հայվանլար
 պէտէն գուվլէթլէրլյլէ քէնտի քէնտիլէրի իտա-
 րէ էտէպիլիւրլէր իքէն, ինսան՝ թապիաթընտան
 գուվլէթլի օլմայուպ՝ քէնտի քէնտիլի գայըրա-
 պիլմէսի իչիւն ագըլպալիլ օլմասը լազըմ տըր :
 Քիւչիւք չօճուգ քէնտի քէնտիլնէ էէյիպ իչէմէզ,
 քէնտիլի մուհաֆազա էտէմէզ, թէփրէնէմէզ,
 էիւրիւյէմէզ, աֆլյէթիլնէ պագամազ, թաամլա-
 րընը թանըյամազ, էլէ կէթիւրէմիլ, թէֆրիգ է-
 տէմէզ, Ֆէհմ վէ տէրք վէ մուհաքէմէ էյլէյէմէզ
 վէ դայրիհիւմ, Պէօյլէ իքէն պու պիչարէ մասու-
 ճըղազա եարտըմ էթմէք վագիֆէսի քի՛մին տիր,
 — սալթ փէտէր ու վալիտէնին տիր : Անլէր միգ-
 տարը քեաֆի ագըլպալիլ վէ գուվլէթլի օլուն-
 ճայա գատար չօճուգու գայըրմալը տըրլար, վա-
 լիտէյն ճահիլ վէ պիգայտ օլուպ քէնտի էվլատ-
 րըննա տիգգաթ էթմէզլէրսէ՝ մալիւմ տիր քի
 չօճուգլար տախի սազըզ վէ խասթամիզաճ օլուր-
 րար վէ չափուճագ էօլիւրլէր :

Մէչուր պիր ալիմ պէօյիւք պիր ճէտլէլ եա-
 փարագ հիսապլա պուլմուչ քի, գէնկին եախօտ
 հալը վագթը էյի Փամիլեալարըն էվլատլարընըն
 եալընըզ 1000 տէ 89 ու՝ 15 եաշամազտան էօլիւր-
 լէր, հալ պու քի Փագիր Փամիլեալարտա 1000
 տէ 416 ըսը այնի եաշա վասըլ օլմազտան էօլիւր-
 լէր : Նէ՞ ազիմ Փարգ, Ֆիլ հագիգա պու ճիհէթ-
 տէ Փագիւրլլյին տախի պէօյիւք թէէսիլի վար
 տըր, լաքին վալիտէյնին էհմալլըղընըն վէ ճիհա-
 լէթիլնին թէէսիլի տահա ազիմ օլմալը տըր : Պու

հիսապլա չօճուգլարա էտիլէն տիգգաթըն անլէ-
 րին սըհէթ վէ աֆլյէթի իւզէրիլնէ նէ՞ պէօյիւք
 թէէսիլի օլտուղունու անլարըզ :

Պիլ պուրատա չօճուգլարա իգթիլալը օլան
 տիգգաթլար իւզէրիլնէ մուֆասսալէն սէօյլէյէմէ-
 յիլ, անճագ պու նէվ Փաիտէլի մալիւմաթտան
 քեամիլէն պիպէհրէ օլան վալիտէյնէ պիր գաչ
 էհէմմ նասիհաթլար վէրմէք իսթէրիլ :

Եա՛ վալիտէ, մախսուսի սուրէթտէ սէն աթի-
 տէքի թէնպիլիլէրի տիգգաթը թամմէ իլէ օգու-
 յուպ, օգուտուպ՝ իճրա իթմէլիսին : Պու խու-
 սուստա պիւթիւն նասիհաթլարը սանա սէօյլէյօ-
 րում :

Եէնի տօղան չօճուգու պի հիսապ թէհիլքէլէր-
 տէն ազատ իթմէք իչիւն՝ փէք չօգ մուգայյէտ
 օլմալը տըր : Պիր չօճուգ տիւնեայա կէլտիլնտէ՝
 օ՛ սըրատա օնուն պիւթիւն ազալարը էօյլէ թէ-
 պէտտիւլաթա մազհար օլուրլար քի, է՛ն ուֆագ
 պիր սէպէպլէ խասթալանմասը եախօտ էօլմէսի
 իհթիմալ տըր :

Չօճուգ տօղտուգտան սօնրա է՛ն իգթիլալը
 շէյ՝ տիգգաթլըճա անը թէմիլ պէզլէր իլէ սօ-
 ղուգտան վիգայէ էթմէք վէ օտասընը տա սըճագ
 թութմադ տըր, քի ճիլիլէրլէրիլնէ սօղուգ հավա
 սիրայէթլէ խասթալանմասըն :

Շուրասը թաստիլ օլունմուչ քի, գըզըն տօ-
 ղան չօճուգլարտան էօլէնլէր՝ եազըն տօղանլա-
 րընքիլնտէն իքի գաթ զիյատէ տիր :

էօյլէ իսէ պուլուն սէպէպի սալթ՝ եէնի տօ-
 ղան չօճուգու կէրէք տիչարտան վէ կիլէք իչէր-
 տէն գօլայճա սօղուգ ալմասը տըր :

Վալիտէսի սաղլամ իսէ՝ չօճուղա է՛ն միւնա-
սիպ սիւտ՝ վալիտէսինին սիւտիւ տիր : Վալիտէսի
սաղլամ օլմագսա եախօտ սիւտիւ միգտարլը քեա-
ֆի պուլունմագսա, չօճուղու սաղլամ վէ տիգգաթ-
լը պիր սիւտ անասընա թէսլիմ էթմէլի տիր : Պու
տախի ուլղուն կէլմէզսէ՝ օնու ինէք եախօտ քէչի
սիւտիւ իլէ պէսլէմէլի տիր : Չօճուգ էմէրէք ու-
յուսուն տէյու աղզընա շէքէրլի չափութ եախօտ
էմգիկ վէրմէք՝ էյի տէյիլ տիր :

Քիւչիւք չօճուգլարը ույութմագ իչիւն անլէ-
րէ թիրեաք եախօտ խաշխաշ շուրուպու , աֆի-
օն վէ պու կիպի շէյլէր վէրմէք՝ փէք մագարրաթ-
լը աըր , պու սուրէթլէ չօճուգլար իլթահլարընը
զայ էտէրլէր , չիւրիւք վէ զայիֆ գալըրլար վէ
պէօյիւտիւքլէրինտէ՝ ումումէն գալըն գաֆալը
օլըրլար :

Չօճուգլար Փիլան Փիլան խասթալըղա տիւշ-
միւլլէր , մէսէլա , խըրբա , ֆիւփիլէմէ , սարըլըգ վէ
պու կիպի շէյլէր օլմուշլար զիւիւմիլլէ ճահիլ է-
պլէլէր վէ պուտալա աթալար պաագէն չօճուգլա-
րա պիր թագըմ գարարը իլաճլար վէրիւրլէր , չօգ
տէֆա տա հաճամաք , պուլնուգ վէ սաիրէ էտէր-
լէր : Հալ պու քի պու կիպի խասթալըղլարըն հիշ
ասը եօգ աըր , վէ չօճուգլար սահիհէն խասթա
օլալար պիլլէ՝ պու կիպի իլաճլար Փաիտէի օլմա-
տըգտան մատա գարարլարը տախի վար , էօյէ
իսէ , ուֆագ թէֆէք սէպէպլէր իլէ քիւչիւք չօ-
ճուգլարտան գան ալմագտան սագընմալը աըր :
էլլէրի այագլարը էյիլմէմէք իչիւն՝ չօճուղու նէ՛
գունտագտա նէ՛ տէ պէչիքտէ սըգը սըգը պաղա-

մա , պէօյլէ էթմէք ահմագլըղըն է՛ն պէօյիւկիւ
տիր , մէյէր հայվանլա՞ր տա մը քէնտի եալրու-
լարընը պէօյլէ սարարլար քի ասլա էյիլմէզլէր :
էօյլէ սըգըլտըրմանըն չօգ գարարլարը վար աըր ,
չօճուգ պէօյիւմէզ , նէֆէսի կիւճ ալըր , կէօքսիւ
տար գալըր , վէ պունուն իչիւն զօր իլէ չօճու-
ղունու զաիֆ պրագմըշ օլըրսուն :

Քէզա չօճուգլարը ույութմագ իչիւն հէր վա-
գըթ սալաթմագ տախի Փէնա ատէթ տիր , պիր
տէֆա չօճուղունու պու շէյէ ալըլտըրըրսան՝ հէր
վագըթ օնու իսթէր , պու իսէ , հէ՛մ սանա գահ-
մէթլի հէ՛մ տէ չօճուղա գարարլը աըր :

Թէմիզլիք իչիւն՝ միւմքին իսէ , հէր կիւն շւ-
մագսա տա հաֆթատա իքի իւշ տէֆա չօճուղու-
նու պիր սէնէյէ գատար սու իլէ եայգամալըսըն ,
սօնրա կիթտիքճէ տահա ազ եայգայապիլիրսին :
Պէզլէրինի հէր կիւն տէյիլտիքտէն մատա՝ չօճու-
ղուն իւսթիւ քիրլէնտիլի կիպի տէր հալ թէպտիլ
էթմէլիսին . պունու տէմէյէ հաճէթ եօգ աըր :
Չօճուղուն րուպալարը տա չօգ գալըն օլմայըպ
խաֆիֆ վէ կէվէք օլմալը աըրլար : Ալլիսու-
սուս գըըն չօճուգլար իչիւն եունտան եափըլմըշ
էլպիսէ միւթէպէր տիր : Չօճուղա գալըն պիր պէզ
պաղամամալըսըն քի պաճագլարը պիրպիրինտէն
այըրըսընլար , եումագ վէ իքի իւշ գաթլը պիր
պէզ քեաֆի տիր :

Չօճուղունու՝ շիչէք , գըզըլ , գըզամուգ , մա-
վի էօքսիւրիւք , գուշ պօղան կիպի պուլաշըգ իւ-
լէթլի չօճուգլարտան կէրի սագլամալըսըն : Պու
խասթալըղլար չօճուգլարա փէք գօլայ կէչէրլէր ,

լաքին էվ իչինտէ պիրինտէ պէօյէ պիր խասթա-
 ւըք օլըրսա՝ չօճուղու եախօտ խասթայը պաշգա
 պիր էվէ եախօտ պաշգա պիր օտայա կէօթիւր-
 մէլիսին : Պու խասթալըգլարըն է՛ն թէհլիքէլիսի
 օլան չիչէքտէն ազատ սագլամանըն է՛ն գօլայ վէ
 է՛ն էմին եօլու իսէ՛ աշ ամէլիեաթը (աշլլամագ)
 տըր : Չօճուղուն ըահաթ օլտուղու վագըթ՝ տօ-
 ղուղունուն իլք սյլարընտա , պու է՛ն գօլայ ա-
 մէլիեաթը էթտիրմէլիսին քի սօնրա չօճուղույուն
 էօլիւմիւնէ եախօտ իղթիրապընա սէպէպ օլմայա-
 սըն : Պու սաֆի իշի էթմէտիքլէրի իշիւն նի՛չէ
 ատէմէր էօլմիւլէր վէ նիչէլէ՛րի քէօր օլմուչլար
 տըր : Հէր ատէմ տիգգաթ էթմիշ օլմալը տըր քի ,
 քէօր Ֆագիրլէրին է՛ն պէօյիւք գըսմը չիչէքտէն
 ալիլ օլմուչլար տըր : Աշ ամէլիեաթընըն եօլու-
 նու պու ըիսալէնին սօնուստա թարիֆ էտէճէ յիզ :

Վագթընտան էվվէլ չօճուղունա թաամ վէ
 մէյվէ վէ շէքէր կիպի եէյէճէքլէր վէրմէմէլի տիր ,
 ումուսէն 4-8 է գատար տիշ պիթմէտիքճէ՝ սիւտ
 իլէ փիշմիշ արարօթ , թափիօգա , սահլէպ վէ
 պուսլար կիպի խաֆիֆ վէ թէզ հազմ օլան թա-
 ամլարտան մատա հի՛չ պիր շէյ վէրմէմէլի տիր :

Օրթա հիսապլէ չօճուղու պիր սէնէտէն էվվէլ
 սիւտտէն քէսմէմէլի քի՝ տիշ չըգարթմագ խաս-
 թալըգլարընտան գուրթուլմուշ օլտուն , լաքին
 չօճուգ զաիֆ օլըրսա պիր պուչուգ սէնէյէ գա-
 տար եանի 8-12 տիշ չըգարանա գատար սիւտտէն
 քէսմէմէլի տիր : Չօճուղու պիրտէն պիրէ սիւտ-
 տէն քէսմէք տախի ֆէնա շէյ տիր , անճագ սիւ-
 տիւ կիթտիքճէ ազ վէրմէլի վէ պէրապէրինճէ

պաշգա թաամլարը տախի կիւն կիւնէ արթըրմա-
 ւը քի պէօյլէճէ չօճուգ՝ սիւտիւն ատէթիսի թէրք
 էտէր վէ պաշգա թաամլարա ալըշըր :

Չօճուղունու սիւտտէն քէստիյինտէ վէ սէօյ-
 լէմէյէ պաշլատըղընտա թա՛ամ խթէր , վէ հէր
 շէյի քէնտինէ վէրտիյինտէ ասլա տօյմագ զանն
 էտէրսին : Թապիլի տիր քի չօճուգլար՝ շէքէր ,
 մէյվէ , վէ խամուր իշի կիպի լէգէթի խօշ ամմա
 գուվվէթի ազ վէ հազմը կիւճ թա՛ամլարը զիյա-
 տէ սէվէրլէր :

Պու սէպէպտէն չօճուղունու սիւտ , էթ սու-
 յու , էթ սույու իլէ չօրպա , եուսուրթա , վիշյ-
 նիր , էքմէք վէ սայիրէ կիպի գուվվէթի վէ հազ-
 մը գօլայ թա՛ամլարա ալըշտըրմալըսըն , պու
 սուրէթլէ չօճուղուն՝ էյլէմէք իշիւն տէյիլ՝ տօյ-
 մագ իշիւն էէր , վէ պէօյլէճէ զիյատէ սաղլամ
 գալըպ՝ շիշպօղազ տա օլմագ :

Չօճուղուն թէզ այաղա գալգսըն տէյու աճէ-
 լէ էթմէմէլիսին , եէթէր գատար գուվվէթ ալ-
 մըլ իսէ զաթէն քէնտի քէնտինէ՝ այաղա գալգ-
 մաղա վէ եիւրիւմէյէ միւնասիպէթ կէօթէրիր ,
 իշթէ օլ վագըթ՝ տուրմագ վէ եիւրիւմէք իշիւն
 քէնտինէ եարտըմ էյլէմէլիսին : Պու նասիհաթը-
 մը տինլմէյուպ չօճուղունու վագթընտան էվ-
 վէլ այագտա թութմայա եախօտ եիւրիւթմէյէ
 շալըշըր իսէն՝ չօճուղույուն թէրթիպի զայիֆճէ
 իսէ՝ այագ քէմիքլէրի էյիլիւր վէ պէլէ տէ հէր
 վագըթ էյլէ գալըր :

Տիգգաթ օլունմուշ տըր քի , չօճուգլար պէօ-
 յիւտիւքճէ՝ էօլմէք թէհլիքէսի կիթտիքճէ ազա-

լըր, պունտան իսթիթած օլունուր քի, չօճուգ-
 րուղուն իլք միւստէթինտէ, եանի տօղմասըն-
 տան տիւլէրինին չըգմասընա գատար՝ տահա զի-
 եատէ տիգգաթա միւհթած տըրլար: Օնտան սօն-
 րա չօճուգ եաշամայա ալըըր, պէտէնի կիւն պէ
 կիւն գուվիթլէնիւր վէ իրիւլէլիւր, վէ սէօյլէմէյէ
 պաշլայարագ քէնտի իհթիեհաճաթը վէ սրգընթը-
 րը հագգընտա ազ ազ մալիւմաթլար վէրէպի-
 լիւր: Լաքին օլ վազըթ, եա՛ վալիտէյն, իւզէրի-
 նիզտէ պիւր վագիֆէ գալըր, եանի օնուէն ախլա-
 գի թէրպիլէսինէ տիգգաթ էթմէք, պու թէր-
 պիլէ մատտի իհթիեհաճաթընտան ազ էհէմմ տէ-
 յիւ վէ օնուգ՝ էվլատընըզ վիւճուտ իլէ ատէմ
 օլուր ամմա ագլ վէ Ֆիքըր իլէ հայվանտան կէրի
 գալմագ:

Անճագ, պու մատտէ իւզէրինէ սէօյլէմէք պի-
 զիմ պահսըմըզըն խարիճինտէ օլուպ, տահա զի-
 եատէ Առաջնորդըլարընըզա Քահանալարընըզա վէ
 Խօճալարընըզա սյիտ տիր:

Չօճուգլարըն պէօյիւր իքէն ֆէնա ատէթլէր
 էօյրէնմէմէսինէ տախի տիգգաթ օլունմալը աըր,
 չիւնքիւ պու մէզմուս խուլլար չօճուղուն գալ-
 պինտէ քէօքլէշիպ՝ սօնրատան անլէրի սիլիպ գալ-
 տըրմագ վէք կիւճ եախօտ միւմքիւնսիզ տիր:

Չօճուգլարը թալիմ իչիւն 6-7 եաշամազտան
 մէքթէպէ գօյմագ վէ 15-17 եաշամազտան սէնա-
 աթա եախօտ պաշգա կիւճ իլլէրէ չալըշտըրմագ
 ագըլսըրըգ աըր:

Չօճուգլար պու սիննէ վասըլ օլուր իքէն՝ միւս-
 քիրաթա (իչիլյէ), թիւթիւնէ, թէնպէքիլէ, էն-

Ֆիլէյէ վէ էմալինէ ալըմամալարը իչիւն չօգ
 տիգգաթ էթմէլի տիր: չիւնքի չօգ ատէպէր
 քիւչիւք չաղլարընտա պիլմէյէրէք պու զէհրլէրի
 գուլլանմայա պաշլարլար, վէ սօնրա ալըըպ՝ իս-
 թէսէլէր պիլէ վազ կէչէմէզլէր:

Նիհայէթ պիւուզէ էրէճէք վագըթ, եանի չօ-
 ճուղուն 13 տէն 16 սիննի արասընտա՝ մէքթէպ-
 տէ եախօտ տիշարտա քէնտի արգատաշլարընտան
 Ֆէնա ատէթլէր էօյրէնմէմէսինէ զայէթ չօգ տիգ-
 գաթ լագըմ աըր:

Պու խուսուստա միլլէթիմիզտէ զաթէն էրէ-
 յիճէ քիթապլար նէշը օլունմուշ օլտուղունտան՝
 օնլարը վէ ալէլ խուսուս պու բիսայէնին օն պի-
 րինճի պապընը տիգգաթը թամմէ իլէ օգույուպ՝
 նասիհաթլարընա պագմալարընը փէտէր վէ վալի-
 տէլէրէ թավսիլէ էտէրիզ:

Քէզալիք միւհթէրէմ րէֆիգիմիզ Տոքթօր
 Փէշտիմալճեան փաշա հագրէթլէրինին Փրանսըգ-
 ճատան թէրճէմէ էյլէտիլի « Առողջարանութիւն
 և Տաճումն առաջին մանկութեան » նամ փէք կիւ-
 զէլ վէ փէք իգթիզալը քիթապը օգումալարը
 վալիսէյն իչիւն վանիպ վէ մուհիմսփը:

ՕՏՈՒՆՃՈՒ ՊԱՊ

ՇէՅիսիսիլէթ (ԻսթիՅԱՐԼԸԳ) ՀԱԳԳԸՆՏԱ

Իսթիլարլարըն ագալարը կիթտիքճէ աընըպ
 չիւրիւմէյէ պաշլատըզընտան՝ կէնճէր կիպի չա-

լըշամազար վէ պիթթապի՝ օնլարտան ազ եէ-
մէլի տիրլէր : Տիկէր թարաֆտան , տիչլէրի տէ
կիթտիքճէ տէօքիւլիւպ միտէլէրի վէ պաղարօղզ-
լարը տախի զայիֆլէշտիյինտէն՝ հազմը կիւճ թա-
ամլարտան վէ չօգ չօգ եէմէքտէն զայէթլէ սա-
գընմալը տըրլար :

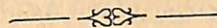
Իխթիյարլար , կիւնտէ , տէյիլ իքի տէֆա՝ իլ-
լա 3-4 տէֆա թաամ էթմէլի տիրլէր , ամմա հէր
տէֆատա պիւս պիւթիւն տօյմայըպ՝ ազ ազ եէ-
մէլի տիրլէր :

Ումուճէն իխթիյարլարըն շարապ իչմէսի էյի
տիր : « Շարապ իխթիյարլարըն սիւտիւ տիր »
տէմիչլէր , լաքին սալթ թա՛ամ իւզէրինէ՝ վէ ազ
ազ իչիլմէլի տիր , պաշգա գուվվէթլի իչկիլէր ,
մէսէլա բազը , գօնեազ վէ սայիրէ մուզիր տիր-
լէր :

Իխթիյարլըգտա էնմէ չօգ վուգու պուլտու-
ղու իչիւն , իխթիյարլար ֆէվզ էլատէ չալըշ-
մագտան , սըճագ կիւնտէ կիւնէշտէ ուզուն վա-
գըթ եիւրիւյիւպ եօրուլմագտան , էօֆքէլէնմէք-
վէ աթէչին չօգ եագընընտա պուլունմագտան սա-
գընմալը տըրլար քի , միւմքինի մէրթէպէ օնտան
ազատ գալպիլիսինլէր :

Իխթիյարլարըն վիւճիւտիւ կիթտիքճէ զայիֆ-
լէշտիյինտէն՝ սօփուղա տայանմագլար , պու սէ-
պէպտէն էյի կիյինմէլի տիրլէր քի սօղուգ ալ-
մայալար , չիւնքի ճիւզի սօղուգլա ճիւչլէրլէրի
խասթալանըր վէ տիգգաթլա թէտափի օլուն-
մագլա իւզէրլէրինտէ էօքսիւրիւք գալըր վէ կիթ-
տիքճէ չօղպըպ՝ իհթիմալ քի հիչ տէ կէշմէզ :

Պուշարտան մատա իխթիյարլար խուսուսի
սուրէթտէ եիւրէք վէ իտրար (սիւտիւք) թա-
րաֆլարընտան օլան սըգընթըլարա տիգգաթ է-
տիպ , տէր հալ հէքիմէ միւրաճաթ էթմէլի տիր-
լէր , չիւնքի իխթիյարլար ումուճէն պէյն , ճիւչլէր ,
եիւրէք վէ իտրար եօլը խասթալըգլարընտան
էօլիւրլէր :

ՕՆ ՊԻՐԻՆՃԻ ՊԱՊ

ԻԱՍԹԱՅԱՍ ՊԱԳՄԱԳ ԻՉԻԻՆ

ԻԳԹԻՉԱԼԸ ՆԱՍԻՀԱԹԼԱՐ

Պիր քիմնէ խասթալանըրսա օնա լաղըմ օլան
իլաճլարը վէ իգթիզալը թէնպիհլէրի վէրմէք իչիւն
սալթ հէքիմ քեաֆի օլմայուպ՝ խասթանըն եա-
նընտա պուլունանլարըն տախի՝ օնուն իլաճլարը-
նը վէ թէտպիրլէրինի թամ թէմամ գուլանըպ
իճրա էթմէլէրի միւճէրլէտ լաղըմ տըր , իմտի
քիմլէրին թէնպիհլէրինտէն խարիճ գալան պաազը
խուսուսլար իւզէրինէ պիր գաշ նասիհաթ վէր-
մէք իսթէրիւ :

Պիր քիմնէ քէնտի քէնտինի խասթա կէօրիւր-
սէ , մէսէլա իշթահընը գայ էտէրսէ , գուսարսա ,

միւլայիմիբ օլուրսա , չօգ էօքսիւրիւրսէ , պաշը , գարնը ետխօտ պաշգա պիր Թարաֆը շէտիտէն աղըըրսա , վէ ալէլսուսուս սըթմա ետխօտ գըզտըրմա հիսս իտէրսէ՝ էվտէն չըգմամալը վէ ետթաղա կիրիպ հիչ պիր շէյ եէմէմէլի տիր , եէր իսէ տէ , էթ սույու , չօրպա վէ սիւտ կիպի ղայէթ խաֆիֆ Թամմ եէմէլի տիր :

էյէր խասթալըղը խաֆիֆ պիր շէյ իսէ՝ պէլ-քի պէօյլէճէ իլաճսըզ կէչէր կիտէր , ամմա էյէր գօլայճա կէչիճի պիր խասթալըգ տէյիլ իսէ՝ պու սուրէթլէ տավրանմազ երնէ փէք Փախտէլի տիր :

էվ արասընտա գուլլանըլան իլաճլար ումուճէն զարարը տէյիլ տիրլէր , լաքին օնլարա չօգ էհէմ-միյէթ վէրմէք փէք զարարը օլապիլիր , չիւնքի օնուսլա վազըթ կէչէր , վէ սօնրա հէքիմ տախի կէլսէ՝ խասթայը սաղալտամազ , էօյլէ իսէ , խասթալըգ խաֆիֆ պիր շէյ կէօրիւնիւրսէ՝ ալէլսուսուս Փուգարա Թագըմը իչիւն պէօյլէ իլաճլար էթմէք էյի տիր , ամմա հէր ատէմին տէտիյի իլաճը հէման էթմէյիպ՝ Թէճրիւպէ իլէ Փախտէլի Թանըլանլարա բաղպէթ էթմէլի տիր , Ամմա խասթալըղըն պու եօլ իլէ կէչմէտիյի ետխօտ կիթ-տիքճէ չիտաթլէնմէսի կէօրիւնիւրսէ՝ վազըթ ղայ էթմէքսիզ հէքիմէ միւրաճաաթ էթմէլի տիր :

Պիլմէյէնլէր՝ է՛ն քիւչիւք բահաթսըզլըգ իչիւն գան ալըրլար , սիւլիւք ետխօտ պույնուզ ետփըլ-տըրըրլար : Պու շէյ Փախտէլի օլմատըգտան մա-տա՝ չօգ տէֆա զարար տախի էտէպիլիր : Իմտի պէօյլէ շէյլէրի միւլաքինի մէրթէպէ հէքիմտէն բուխասթսըզ էթմէմէլի տիր :

Հէքիմ կէլտիյինտէ էն էհէմմ շէյ՝ խասթանըն իլք հալինի , խասթալըղըն նա՞սըլ վէ նէ՞ զէման պաշլատըղընը , օնտան պէրու նէ՞ շէյ վուգու պուլտուղունու վէ նէ՞ իլաճլար էթտիքլէրինի քէնտինէ Թամմ վէ տօղրուճա նազլ էթմէք , էլ նի-հայէ էսկի եէնի , կիզլի վէ աչըգ հէր շէյի հէքի-մէ իֆատէ վէ իգրար էթմէք տիր : Հասըլը խասթանըն սապըգ հալինի հէքիմէ էօյլէ պիւտիրմէլի քի , հէքիմ չօգտան խասթայը Թանըմըլ վէ տէր-ման էթմիչ կիպի օլսուս . մալիւմ տիր քի խասթամ էթմիչ կիպի օլսուս . մալիւմ տիր քի խասթա քիւչիւք պիր չօճուգ իսէ անըն հագքընտա հէքիմէ Թամմ վէ սահիհ մալիւմաթ վէրմէք տա-հա կիւճ տիր , պու սէպէպտէն պէօյլէ սըրատա Թամմ մալիւմաթ վէրմէք իչիւն զլյատէ տիւչիւն-կիւ վէ տիգգաթ լազըմ տըր :

Հէքիմին հէր կէլիչինտէ քէնտինէ Թամմ մա-լիւմաթ վէրմէք՝ վէ տահա էյիսի Փիլան իլաճըն նէ՝ Թէէսիրի օլտու , հէքիմին խասթայը կէօրմէ-սինտէն պէրու նէ՞ վուգու պուլտու , մէսէլա գըզտըրմա նէ՞ զէման կէլտի վէ նէ՞ գատար սիւր-տիւ , ույուտո՞ւմու , ույումա՞տըմը , գարնը սիւր-տի՞ւ մի վէ գա՞չ տէֆա , սու տէօքտի՞ւմիւ , Թիթ-րէ՞տի մի , Թէրլէ՞տի մի , գուստո՞ւ մու , պիր եէ-րի աղը՞տըմը վէ ղայրիհիւմ , պուսլարը պիր քեա-ղըտ իւգէրինտէ հէքիմէ պէյան էթմէք կէրէք տիր :

Քիզալիք հէքիմին օլ կիւն իչիւն Թային էյ-լէտիյի իլաճլարը գուլլանմազլըղըն Թարգընը , վէրիլէճէք Թամմը , վէ պաշգա խուսուսի տիգ-գաթլարը էյիճէ անլամալը տըր : Պուսլար էն

կղզեմ շէյլէր օլուպ , պուճլարը անլամատըգճա հէքիմ խասթայա պիր չարէ գըլամազ :

Տիգգաթա շայան թէնպիհին պիրիսիտէ շու տըր քի խասթանըն խըզմէթինէ հէր ատէմ պագմա-յըպ՝ անճագ Փամիլեանըն է'ն ագըլը , թէճրիւ-պէքեար վէ իշիւզար պիր ագասը , հէր թէտա-պիրի իճրա էթմէլի տիր :

Իշթէ պու զաթ քէնտի էֆքեարընը հէքիմէ անլատըպ՝ օնուճ վէրտիյի էմիլերէ կէօրէ տավ-րանմալը տըր : Խասթանըն օտասընըն միւմքինի մէրթէպէ հավալը , կէնիշ վէ եէրտէն պիրազ եիւք-սէքտէ , շամաթալարտան , Փէնա գօգուլարտան վէ մաթպախտան (աշխանէտէն) երբագ օլմասը միւճէրրէտ լազըմ տըր : Խասթանըն օտասընտա չօգ ատէմ պուլուճմամալը վէ ալէլիսուսուս կիճէ-լէյին պիր էքի ատէմտէն զիյատէ եաթմամալը : Պու տիգգաթ խասթայա Փախտէլի օլտուգտան մատա , խասթալըգ էյէր շիշէք , գըզըլ , գըզա-մուգ , գուշ պօղան վէ սայիրէ կիպի պուլաշըգ պիր շէյ իսէ , տիկէր սաղլամ քիշիլէրէ տէ Փախտէ-սի օլուր : Ալէլիսուսուս չօճուգլարը պէօյլէ խաս-թալըգլարտան փէք երբագ սագլամալը , վէ միւմ-քին իսէ տիկէր պիր էվէ եօլլամալը տըր : Հէր խասթայը զիյարէթ էտէն՝ խասթայը կէօրմէմէլի : Խասթա Փիլան պիրիսիլի կէօրմէք արզու էտէրսէ՝ օ՛ միւսթէսնա թուլթուլապիլիբ , լաքին եինէ տէ ուզուճ միւտտէթ եանընտա գալըպ վէ ուզուճ ուզուճ հիքեայէլէր սէօյլէյիպ օսանտըրմամալը , եախօտ պէր տէվամ անըն խասթալըզը հագգընտա սիւսալէր էախիպ՝ եօրզուճըպ եախօտ գօրգու վէ

եախօտ սըգլէթ վերմէմէլի (1) վէ պախուսուս խասթայա՝ Փիլան իլաճը իսթիմալ է'թ , Փիլանը է'թմէ տէյու նասիհաթ էթմէմէլի : Լաքին էյէր միւֆիտ պիր նասիհաթլարը վար իսէ՝ չօգ չօգ խասթայա խըզմէթ էտէն զաթա կիպիճէ սէօյլէ-յէպիլըլէր , էյէր օ միւճնասիպ վէ զարարսըզ կէօ-րիւրսէ՝ էթսին , ամմա խասթա հէքիմին էլինտէ իսէ՝ էվվէլա անըն ըիզասընը գագանմալը տըր :

Խասթայա քէնտի հալինտէն տօլայը հիշ պիր շիւպհէ վերմէմէյէ չալըչմալը : Խասթա էյէր գօր-գագ իսէ տահա պիր թէհլիքէ կէօրիւլմէգտէն վասիյէթ եախօտ բուհանի խըզմէթ իճրասընա ա-ճէլէ , քէզալիք օնուճ հուզուրընտա ապլա Փիսիլ-թի եա շիւպհէ տավէթ իտէն լագըրտը էթմէմէլի , վէ տախմա Փէրահ լէհճէ իլէ իւմիւտ վէ ճէսա-րէթ վերմէլի տիր :

Խասթանըն օտասը նէ՛ սօղուգ , նէ՛ սըճագ օլ-մալը : Գըըն՝ օտանըն սօղուգ օլտուզընու աղ-զըմըզտան վէ պուրնուճուգտան չըգան նէֆէսին թիւթիւն կիպի կէօրիւնմէսիտէն անլայապիլի-րիզ վէ շէտիտ սըճագ օլտուզընու տախի՝ պիզիմ փէնճէրէ ճամլարը իւզէրինտէ հասըլ օլան թէր-տէն պիլէպիլիբիզ :

Խասթանըն օտասընա ապլա ըիւզիեար կիրմէ-մէլի , լաքին խասթայը էյիճէ հըֆզ էտիպ էօրթ-

(1) Չօգճա գարըլարա մախուսա ֆէնա պիր ատէթ տիր քի , պիր քիմէնին եիւզիւնէ տօղրու՝ սարարմըշ վէ զայիֆ-լէշմիշ օլտուզընու թէէսսիլֆէ խապէր վէրիլէր : Պու շէյ մազարրաթլը օլտուգտան մատէ թէրպիյէ վէ նէզաքէթէ տախի մուզայիբ կէլիբ :

տիւբտէն սօնրա պիր դաչ տագիգէ հավանըն
 թէպտիլի իչիւն պիր փէնճէրէ վէ պիր գափու
 աչմալը տըր : Սասթանըն չօգ թէրլէմէսինտէ ,
 չօգ ամէլի , եախօտ Ֆէնա եարասը վէ եա չիչէք
 վէ պուենա մումասիլ խասթալըղը օլուպ օտանըն
 հավասը պօզուլտուղունտա՝ պու տիգգաթ տա-
 հա չօգ կէրէք տիր :

Սասթանըն օտասը քեամիլէն փաք օլմալը , վէ
 չամաչուրլարընը , եաթաղընը , եօրղանընը վէ
 չարչաֆընը՝ խասթայը իւշիւթմէյէրէք՝ 2-3 եա-
 խօտ 4 կիւնտէ պիր տէֆա թէպտիլ էթմէլի տիր :

Սասթանըն էն միւնասիպ թաամը էթ սուլու
 տըր , լաքին պուենու զայէթ տիգգաթլէ հազըր-
 լամալը , էթի չիւրիւյէնէտէք փիշիւրմէլի , օլ վա-
 գըթ պիր պէզ իլէ սիւզմէլի վէ պիրազ սօղու-
 տուգտան սօնրա խասթայա վէրմէլի : էթ սու-
 յունտան սօնրա է՛ն պէսլէյիճի վէ խաֆիֆ թա-
 ամլար , սիւտ վէ ազ խաշլանմըշ եումուրթա տըր ,
 լաքին պուենլար աղըր խասթալարա կէլմէզ , էթ-
 մէք , էթ վէ տիկէր թաամլար հէքիմտէն իզինսիզ
 վէրիլմէմէլի , վէ էյէր հէքիմ խասթայա իլաճ վէր-
 մէյօրսա , լազըմ տըր քի անըն խասթալըղը կէչ-
 միշ օլտուն , վէ եա խասթալըղը ուզուն միւտտէթ
 սիւրմիշ իսէ՝ անըն գուվկէթլէնմէսի իչիւն խաս-
 թալըղընըն սօնլարընտա ազ քէպապ օլմուշ էյի
 էթ վէրմէլի տիր : Վէլնասըլ խասթանըն մէքիւ-
 լաթը հազգընտա տիգգաթը թամմէ լազըմ տըր ,
 չիւնքի պաազէն այլարճա պէօյիւք տիգգաթլա
 իլաճլանըպ իֆազաթա եիւզ թութմուշ օլան պիր
 աղըր խասթա՝ թաամա է՛ն ուֆազ պիր տիգ-

գաթսըզլըգտան տօլայը եիւնէ աղըր սուրէթտէ
 խասթալանըպ էօլմէսի վուգու պուլմուշ տըր :

Գըզտըրմասը եա էօքսիւրիւկիւ օլան խասթա-
 լարա սալթ սըճագ սու իչիւրմէք ազըլըլըգ տէ-
 յիլ տիր , չիւնքի անը Ֆէրրահլանտըրմատըգտան
 ղէյրի՝ սուսուզլըզուենու արթըրըր , անճագ օ-
 տանըն իչինտէքի սուտան վէրմէլի տիր քի , նէ
 սօղուգ օլուր նէ տէ սըճագ : էլ նիհայէ էյէր
 խասթալըգ կէչէրսէ՝ տէր հալ խասթայը սաղալ-
 մըշ սայմամալը , անճագ հիչ օլմագսա խասթալը-
 ղը միւտտէթիւնին եարըսը գատար տա րահաթ
 էտիպ բէրհիզ թութմասը լազըմ տըր , մէսէլա
 էյէր խասթալըղը իքի հաֆթա սիւրմիւշ իսէ՝ պիր
 հաֆթա տա զիյատէ սապր էթմէք վաճիպ տիր ,
 լաքին պաազէն տէ տահա չօգ վազըթ լազըմ օլուր :
 էյէր խասթալըղը ուզուն միւտտէթ տէվլամ էթ-
 միշ իսէ խասթայը տահա՝ սաղլամ վէ հավալը մա-
 հալա նագլ էթմէք իճապ էտէր , պու պապտէ
 քէօյլէր տահա միւնասիպ վէ միւրէճճահ տըրլար :

Սասթա տըչարը չըգտըղընտա հէման իշ իլէ
 մէշղուլ օլմամալը , անճագ իշթահընըն աչըլմասը
 վէ գուվկէթիւնին էվկէլքի հալինէ վասըլ օլմասը
 իչիւն պիր գաչ կիւն պօշ կէչիւրմէսի իգթիգա է-
 տէր :

ՂԱՏԻԼ ԹԵՂԼԻՔԵԼԵՐԷ ԳԱՐՇՈՐ ԹԵՏՊԻՐԼԵՐ

Պա՛զէն էօյն թէհլիքելի հալլեր վուգու՛ պու-
լուր քի ինսան շաշարագ նէ՞ էտէճէյինի պիւմէզ ,
եախօտ Փախտէլի պիր շէյ էթմէտիքտէն զէյրի՛
զարարը շէյէրտէ եափար , խուսուսա քի պէօյնէ
վագաալարտա հէքիմին կէմէսինէ տէ վագըթ
գաւմագ : Իմտի պուրատա՛ պու կիպի զաֆիլ վա-
գաալար իչիւն պագը թէնպիհլէր վէրմէյի իգթի-
զալը սայարըզ :

1. Պայրմագ . — Պիր քիմսէ պայըլտըը կիպի
տէր հալ էսվապլարըն իլիքլէրինի , պաղլարընը վէ
գուշաղընը սէօքմէլի , անը արգասը իւզէրինէ
եէրէ եաթըրարագ եիւզիւնէ սօղուգ սու սէրփէ-
լէմէլի վէ էյէր նիշատըր բուհու պուլոււնուրսա ,
չիչէյի պուրնունա եագլաշտըրմալը տըր . նէ գէ-
ման քէնտի քէնտինի պուլմայ պաշլարսա , պիր-
տէն այաղա գալտըրմամալը վէ պիրագ շարապ ,
լիմօնատա եախօտ պաշգա պիր շուրուպ վէրմէլի :
Լաքին պայընլըը՝ օնա պէնգէր պաշգա խաս-
թալըգլարտան թէֆրիգ էթմէլի տիր : Շուրասը
մալիւմ օլսա քեաֆի տիր քի , պայըմագլըգ ան-
ճագ պիր իքի տագիգէ տէվամ էտէր : Պայընլըգ
իչիւն գան ալմագլըըն Փախտէսի օլմատըգտան
մատա՛ չօգ քէրրէ տէ զարարը վար տըր :

2. Պօղուլմագ . — Սուտա պօղուլան պիրինի

հէման սուտան չըգարտըգտան սօնրա , պիւթիւն
էսվապլարընը չըգարըպ արգասը իւզէրինէ եա-
թըրմալը տըր վէ էթրաֆընտա՛ խըզմէթ էտէնլէր-
տէն պաշգա քիմսէլէրի պրագմամալը տըր : Օտա-
նըն փէնճէրէլէրի տէ աչըգ օլմալը տըր քի , հավա
էյիճէ իլէսին : էյէր աղգը աչըլապիլի իսէ՛ տիշ-
լէրի արասընա պիր մանթար (թափա) փարչասը
գօյուպ աչըգ սագլամայա ճէհտ էթմէլի տիր :

Պուրուն տէլիքլէրինէ տէ էյիճէ իւֆիւրմէլի
քի , պուրնունտա վէ պօղաղընտա սու գալմասըն :
Հաթթա էյէր պիր եումուշագ պօրու պուլու-
նուրսա անը աղգընտան պօղաղընտէք սօգուպ
նէֆէս վէրմէք լաղըմ տըր : Լաքին պոււնու քէմա-
լը տիգգաթլա իճրա էթմէլի տիր վէ օլ էսնատա
պիր գաշ քիշի սիրքէ իլէ պիւթիւն ճէսէտինի օ-
վալամալը տըրլար : Պաչըճա էտէճէյիմիզ շէյ ա-
նըն թէնէֆֆիւսիւնէ եարտըմ էթմէք օլուպ ,
պոււնուն էն ալա վասըթասը՝ նէֆէս ալտըղըմըգ-
տա կէօքսիւմիւզիւն էնիպ գալգաղըը միսիլու ,
այնի շէյէ մուվաֆֆագ օլմագ իչին իքի էլիմիզլէ՛
պիր գարնը իւզէրինէ պիր տէ կէօքսիւ իւզէրինէ
նիզամլը վէ խաֆիֆ թարգտա պասմագ տըր : Քէ-
ղալիք գարնը իւթիւնէ պաստըղըմըզ վագըթ
գօլլարընը օմուլլարըյլա եօգարը տօղրու վէ կէօք-
սիւնէ պաստըղըմըգտա իսէ աշաղը ալմամըզ լաղըմ՛
տըր : Պօղուլան քիմսէտէ հայաթ իշարէթի կէօ-
րիւնտիւքճէ՛ օսանմագսըզ վէ մէյուս օլմագսըզ
տախմա պու թէտպիրի իճրա էթմէլի տիր :

էյէր պիրագ նիշատըր բուհու պուլոււնուրսա
արա սըրա պուրնունա եագլաշտըրմալը , վէ էյէր

եռւտապիւր իսէ՝ պիրագ շարագ վերմէլի : Գուս-
մագ չօգ տէֆա Փաիտէլի տիր , լաքին գուս-
տուրմագ իլաճը պուլունմատըը եէրտէ՝ պիր թա-
վուգ թիւլիւ իլէ պօղազընըն տիւնիկինի գըտըգ-
լամագ լազըմ տըր , պու սուրէթլէ խասթա չա-
փուճագ գուսար :

Աղզընտան սուլուն , ագմասը իշիւն՝ ումուճէն
էթտիքլէրի կիպի պօղուլանը պոշ աշաղը ասմագ
էն թէնիլքէլի շէյ տիր : Եուտուլմուշ սուլուն
միտէտէ օլմասընտան ասլա գարար կէլվէզ , վէ
պօղուլմագըըն սէպէպի՝ սու եուտուլմուշ օլմա-
սը տէյիլ , իլա ինսանըն սու իշինտէ գալտըը
միւտտէթ թէնէֆֆիւս իտէճէք հավա պուլամա-
մասը տըր : Իմտի պօղուլանը պէօյլէճէ պաշ աշա-
ղը ասար իսէք Օնու էլիմիզլէ էօլտիւրմիւշ օլու-
րուգ , չիւնքի ատէմ պաշ աշաղը ասըլտըգտա նէ-
ֆէսի տահա կիւճ ալըր : Էյէր պօղուլան քէնտի
քէնտինի պուլմայա պաշլարսա անը պըրագմալը
տըր քի պիր սըճագ օտատա րահաթճա ուլուսուն :

Սուտա պօղուլանլարըն թէտալիսի իշիւն հէր
նէ տէտիք իսէ պօղուգ հավատա նէֆէսի թու-
թուլանլարա տա այնի շէյի էտէպիլիրիզ , Պու
սուրէթլէ պօղուգ հավատան պօղուլմագ՝ ումու-
ճէն գըըն , էյի եանմամըլ աթէշ պուլունան օ-
տալարտա (խուսուսա կիճէլէյին ուլգու իշինտէ) ,
տէրին գուլուլարտա , վէ պիր չօգ քիմսէլէրին
եաթտըը քիւչիւք վէ գափալը էվլէրտէ գուհուր
էտէր :

3. Եանըգ . — Պիրինին էսվապլարը թուլու-
շուրսա հէման իւզէրինտէն չըգարմայա ճէհտ էթ-

մէլի տէյիլ , չիւնքի ինսան շաշարագ չափուճագ
սօյունամագ վէ պէլքի պիրիսինի չըգարտըգտան
սօնրա տիկէրի տէ թուլուլմուշ օլուր , վէ պէօյ-
լէճէ վագըթ կէչէր : Իմտի օլ քիմսէնին իւզէրինէ
պէօյիւճէք պիր քիլիմ վէ եա եունտան եափըմըլ
պաշգա պիր սարըլ սարբպ , ալվին սէօյիւնմէսի
իշիւն չափուճագ էթրաֆընը պաստըրմագ լազըմ
տըր : Լաքին պէօյիւնէք պիր քիլիմ պուլունմագ-
սա՝ ատէմի չափուճագ եէր իւզէրինտէ եուվար-
լամալը տըր : Ալէվին հավա ալմայուպ սէօյիւնմէ-
սի իշիւն օ անտէ փէնճէրէլէրի վէ գափուլարը
տա գափամագ լազըմ տըր :

Եէնի եանմըլ եէրլէրի հէման սօղուգ սուլա
պաթըրըպ , ալըսը կէչէնտէք պիր միւտտէթ
օրատա պըրագմալը տըր : Ասլա եանըգ եէրին
իւզէրինտէքի ինճէ գարը գալտըրմամալը , չիւնքի
օլ վագըթ ալթընտաքի եարէ կիւճ սաղալըր , լա-
քին էյիւր եարէ օլուրսա՝ 100 տիրհէմ գէյթին
եաղը իլէ 100 տիրհէմ տէ քիրէճ սուլու գաթմա-
լը վէ պիր թիւլպէնտ փարչասընը պաթըրարագ
իւզէրինէ գօյմալը , վէ արա սըրա տէյիլմէլի տիր :
Գուրշուն սիրքէսի տէտիքլէրի սու տալի Փաի-
տէլի տիր : Էյէր եանըգ վէ եախօտ Օնտան հա-
սըլ օլան եարէ պու իլաճլարլա սաղալմագսա՝ գա-
րըլ գուրուշ իլաճ էթմէլի տիր , չիւնքի Օնլար-
տա գարարըլ շէյի օլապիլիւր , անճագ պիր հէ-
քիմէ սիւվալ էթմէլի տիր , վէ էկէրշի եանըգ՝
կէօզ , գուլագ , պաշ , վէ սաիրէ կիպի վիւճու-
տուն թէնիլքէլի պիր ազասը իւզէրինտէ վուգու
պուլուրսա , վէ էյէր եարէսի փէք տէրին վէ կէ-

նիշ օլուրսա անխտէ հէքիմէ միւրաճասթ օլուրն-մալը տըր :

4. Տօնմագ եսխօտ պուշմագ . — Սօղուգ հա-վատա ինսան շէհիրտէն տիշարտա պուլունտու-ղու վագըթ՝ եօրղունըղունու ալմագ իշիւն րա-հաթլանմասը փէք թէհիլիքէլի տիր , չիւնքի ազա-լար հարէքէթ էթմէյէրէք ըսընմազլարսա պէլքի սօղուգտան տօնարլար : Ուլումագ իսէ է'ն թէհ-լիքէլի շէյ տիր , չիւնքի վիւճուտըն տօնմասը էն էվիւլ ուլգու կէթիրիր , վէ էյէր ինսան քէնտի քէնտիներ պըրագըրսա ուլգույա տալար վէ պիր տահա ույանմազ :

Պույմագտա օլան պիր առէմի , գըզմագ իշիւն անխտէ սըճագ պիր եէրէ գօյմամալը տըր , ան-ճագ սօղուգ պիր մահալտա՝ թէքմիլ վուճուտու-նու սօղուգ սու իլէ վէ տահա էյիսի գար իլէ վէ եա պուրգ փարչասը իլէ էյիճէ օվալամալը տըր , պէյլէճէ ազ միւտտէթ գարֆընտա պիւթիւն թէնի գըզար : Սօնրա էփէյիճէ գըզտըրը կիպի պիւթիւն վիւճուտունու սիրքէ իլէ օվալամագ , շարապլա սու վէրմէք , վէ էն սօնրա սըճագ պէզ փարչասը իլէ օվալամագ , կիյինտիրմէք , սըճագ պիր եէրէ եաթըրմագ վէ եավաշ եավաշ խաֆիֆ եէյէճէքէր վէրմէք իճագ էտէր :

Սյաղը , էլի վէ պուրնու տօնտուգտա տախի , այնի շէյ էթմէլի տիր , չիւնքի պուրնար տահա թէհ գօնարլար : Տօնմագտան հասըլ օլան եարէ-յի տէ եանըգ իշիւն գուլլանըլան իլաճլար իլէ սաղալթմալը տըր :

5. Գան ազմասր . — ինսանըն պա'գը եէրլէ-

րինտէն միւրթէլիֆ սէպէպլէրլէ գան ազապիլիր , էյէր ազան գան ազ իսէ , գանըն ազտըրը եէրէ փարմագլա պասարագ վէ եա սըզը պիր պաղ պաղլայարագ տուրտուրապիլիրիզ : Ամմա էյէր գան չօգ իսէ վէ պախուսուս սըչրայարագ ա-գըյօր իսէ՝ հէման պիր հէքիմ եա պիր ճէրրահ չաղըրմալը տըր քի լազըմ օլան չարէյլի իթսին : էյէր գան գըրմըզը օլուպ շիտտէթլէ վէ եըրաղա տօղրու սըչրայօր իսէ՝ չափուգ տավրանըպ՝ հէքիմ կէլէնէտէք գանըն չըգտըրը մահալը սիգգաթլը սուրէթտէ փարմագ իլէ վէ եա քիւչիւք պիր եու-մագ իլէ պասմագ էյի տիր :

Քէզալիք , էյէր գան այագտան եսխօտ գօլ-տան իսէ՝ եարէ իլէ եիւրէյին արասընտաքի մա-հալլարը սըգըճա պաղլայարագ գանը տուրտու-րապիլիրիզ : Մէսէլա , էյէր գան էլտէն կէլիրսէ՝ գօլունա պէրպէրին պաղը կիպի սըզը պիր պաղ սարմալը վէ էյէր այագլարտան կէլիրսէ՝ եա տի-զին արգա թարաֆընտաքի չուգուրա , վէ եա գասըղա գուճվէթլէ պասմալը տըր : Գան ազան եէրի սըճագ սու իլէ ասըլա եայգամալը տէյիլ տիր անճագ սօվուգ սու իլէ ըսլանմըլ պէզլէրի գօյարագ պուրնարը տախմա թէպտիլ էթմէլի վէ էյէր գար պուլունուրսա՝ իւզէրինէ պասմալը տըր , լաքին գան՝ աղըզտան եա պուրունտան ագըյօր իսէ՝ տուրտուրմագ իշիւն խասթայը րահաթճա օ-թուրթմալը , սօղուգ սօղուգ լիմօնատալար վէր-մէլի վէ թէնպիհ էթմէլի քի գօնուչմասըն , էօք-սիւրմէսին վէ ագսըրմասըն : էյէր գան պուր-նուստան կէլիյօրսա , անլընըն վէ պուրնունուն

արասընա սօղուգ սույա պաթըրըմը վէ տէօրթ պիւքիւլիւզ պիր մէնտիլ գօյմալը , վէ դըզմասընա պէքէմէյէրէք չափուգ չափուգ տէյիւմէլի :

Գանըն տօնմուշ փիւլթէլէրինի չըգարմագ իչիւն սիւմքիւրմէք Փէնա շէյ տիր , անճագ պըրագմալը քի գան պուրունտա գուրույարագ քէսիւին : Պուրուն տէլյինի պիր ուֆագ փամուգլա գաիւմագ էյի տիր , քէզալիք պիրագ շապը եախօտ մազըյը սույա գաթարագ վէ եա սատէճէ՛ պուրունա չէքմէք տախի էյի տիր :

6. Զէհիրլեհմէք . — Զօգ տէֆա գազաէն եա գաստէն պիրիսինին գէհիրլէնմէսի վուգու պուլուր : Անճագ էվվէլա գէհիրլի ֆիտանլարըն , պօյալարըն վէ իլաճլարըն նէվլէրինի պիլտիրէլիմ : Պունլարըն ճինսի փէք չօգ տըր , ֆագաթ պուրատա գիքը էտէճէյիմիլ քիւշիւք շէհիրլէրտէ վէ քէօյլէրտէ պուլունանլար հագգընտա տըր :

Շէհիրլէրտէ վագի գէհիրլէնմէք քէյֆիյէթլէրինին չօղու վէ քէօյտէ պուլունանլարըն ճիւմիէսի՛ հէման աթիտէքի մատտէլէրտէն հուսուլա կէլրլէր :

1. — էյի գալայլանմամը վէ պա խուսուս փէնքլէնմիլ պագըր գասպլարտա փիշէն վէ եա պըրագըլան կէօնա կէօն թաամլար , խուսուսա սիւթ , եօղըրթ , փէյնիր , սիրքէ վէ պաշգա էքըի թամալար :

2. — Պէզ վէ խալի փաքլամագա եախօտ պօյամաղա մախսուս , քէզալիք սէնաաթլարա վէ չիֆթճիլիյէ գուլլանըլան պա՛ղը գուլվիլթլի մատտէլէր , մէսէլա , դաճ եաղը , քէզապ , թուգ րու-

հու , եանմամը քիրէճ , բօթաս , սըչան օթու , սիւլէյմանի , կէօղ թաշը վէ սայիրէ՛ քի գէհիրլի տիրլէր :

3. — Պա՛ղը ինթիեաճաթ վէ պախուսուս մուալէճաթ իչիւն գուլլանըլան պիր գաշ գէհիրլէր , մէսէլա աֆիօն , սուրուր , ճիվա , ֆօսֆօր վէ զայրիհիւմ : Իշթէ պու գէհիրլէր միգտարը քէաֆի եէնիլտիքտէ , սայքի հէր վագըթ աթիտէքի վագաալար գուհուր էտէլէր վէ պիր քիմսէնին գէհիրլէնմիլ օլուպ օլմատըղընը անլամագ իչիւն անը պիլմէք լաղըմ տըր :

էվվէլա կէրէք խասթայը վէ կէրէք եանընտա պուլունանլարը էյիճէ իսթինթագ էտէրէք՝ նէ՞ եէտիյինի վէ նէ՞ իչտիյինի անլամալը վէ էյեր օ գէհիրտէն տահա վար իսէ՛ անը պիր էյիճէ թէֆթիլ էթմէլի : Խասթանըն՝ օ գէհիրլի շէյտէն նէ գատար եէտիյինի , լէգէթինին թուգլու , էքըի , աճը եախօտ եիթի օլուպ օլմատըղընը վէ սահիհէն եութմուշ օլտուղունու անլամալը , տուտագլարընը , տիլինի , վէ պօղապընը թէֆթիլ էտիպ , եանմըլ եա սարարմըլ օլուպ օլմատըղընը կէօրմէլի վէ սաիրէ :

Պունլարտան մատա խասթանըն հիսս էթտիյի աղըլարը վէ կէօսթէրտիյի իմարէլէրի տէ պիլմէք լաղըմ օլտուղունտան՝ աթիտէքի պա՛ղը իշարէթլէրի զիքը էտէլիմ :

Զէհիր եէնիլտիքտէն հէման սօնրա վէ եախօտ գէհիրին միգտարընա վէ գուլվիլթինէ կէօրէ՛ չարէէք , եարըմ վէ հաթթա իքի իւչ սաաթ սօնրա , ինսան աղընտա վէ պօղապընտա շէտիտ պիր

հէրարէթ հիսս էտէր վէ սօնրա գարնը սանճըմայա պաշար, պու աղըըար կիտէ կիտէ չօղալարագ, միտէսի տէ գարըըըր վէ պիրագ սօնրա տա գուսար վէ գարնը սիւրէր: Գուստուղունտա թաթըզ վէ անը պիր լէգէթ տույար վէ գուսունթու կիթտիքճէ եհչիւ պիր րէնք ալըր վէ հաթթա գան տախի գուսար: Պէօյլէճէ 5, 10, 15 20 տէֆա վէ տահա զիյատէ իսթիֆրաղը վէ ամէլ օլապիլիր: Էյէր իսթիֆրաղը (գուսմասը) րէյտէր-րէյ կէճիքիր վէ ամէլտէ ազալըր իսէ՝ թէհչիքէ-նին կէչմէսինէ պիր նիշան տըր: Լաքին էյէր կէ-րէք աղըըարը կէրէք գուսունթու վէ սիւրկիւսիւ չօղալըրսա՝ Փէնա ալամէթ տիր: Օլ վագըթ, պիշարէ ատէմի խէլաս իչիւն տահա զիյատէ մուգայյտ օլմալը, իչ Փէնայա եիւզ թութմայա պաշարսա՝ զէհիրլէնէն արթըզ փէփէլէր, տիլի տիշարը չըգար, պուրնուստան վէ աղզընտան չօգ տէֆա գան կէլիր, վիւճուտու փէյտէրփէյ տօնար, քէնտի քէնտինի զայ էտէր, սաչմա սա-փան սէօյլէր, կէօզլէրի գարարըր, պա՛գէն գուսուրուր տէլի օլըր, թէնէֆֆիւստէ կիւճիլէք հիսս իտէր, վիւճուտու մավի րէնք ալըր, վէ արա սըրա սըչրար: Էյէր պուըլար՝ միւտտէթի մէտիտէ տէվամ իտէրսէ՝ աղ վագըթտան էօլիւմ եհթիլիր:

Իմտի պու ալամէթլէր իլէ ատէմին զէհիրլէն-միլ օլուպ օլմատըղընը անլատըգտան սօնրա, վագըթ կէչիրմէքսիզ հէման աթիտէքի թէնպիհիլէրի տիգգաթլա իճրա էթմէլի, վէ պալատէ մէղքիւր թէհչիքէլի իմարէլէր կէօրիւլէյօր իսէ՝ պիր հէ-

քիմ չաղըրմալը տըր, Լաքին հէքիմ եհթիլէնէտէք եինէ այնի թէտպիրլէրի իճրա էթմէլի տիր:

Էյէր պիրիսի ժէնքեար իլէ զէհիրլէնմիլ իսէ՝ հէման 5, 10, 20, եուսուրթանըն պէյաղընը սու իլէ գարըըարըպ պօլ պօլ իչիրմէլի: Էյէր եագըն-լարտա մանէզիա տէնիլէն իլաճ պուլունուրսա՝ սու իլէ գաթըպ չօգ չօգ վէրմէլի, իլթէ օլ վագըթ խասթա քէնտի քէնտինէ գուսարսա էյի տիր, պիր ֆախտէ կէօրիւլէնէտէք թէքըար պուը-լարը իչիրմէլի տիր: Լաքին էյէր պու իլաճարը վէրտիքտէն սօնրա, խասթա գուսմագսա վէ կիթ-տիքճէ Փէնալաչըրսա, աղզընա պիր թավուգ թիւյիւ սօգարագ գըտըգլամալը, պու եօլտա խասթա չօգ տէֆա գուսար: Տիկէր թարաֆտան խասթանըն պիւթիւն վիւճուտունու սիրքէ իլէ, րագը իլէ վէ եա շարապ իլէ գուվփէթիճէ օվա-լամալը քի վիւճուտու գըզըն: Էյէր աղզընտան չօգ գան կէլիրսէ՝ սօղուգ սու իչիրմէլի վէ գար-նընըն իւզէրինէ սօղուգ սու իլէ ըսլանմըլ պէզէր գօյարագ թէզ թէզ տէյիլմէլի տիր, Լաքին էյէր գար եա պուզ պուլունուրսա՝ ուֆագ ուֆագ պուզ փարչալարը եութտուրմագ տահա էյի տիր: Ձէհիր Սըչան օթու եա Սիւլէյմանի օլուրսա եինէ հէման պու սուրէթլէ հարէքէթ էթմէլի տիր: Լաքին էյէր ֆէգապ, քուզ րուհու, զան եագը վէ կէօզ քաշը կիպի եագըճը պիր մատտէ իսէ՝ օլ վագըթ միւմքին ի մէրթէպէ պօլճա սու իչիրմէլի (սըճագ սու տահա էյի տիր:) Պէօյլէճէ՝ միտէ-տէքի զէհր չօգ սու իչինտէ հալլ օլունարագ գուվ-վէթի խաֆիֆլէչիր վէ միտէյի եագմագ: Պու

վէճհլէ պիր թարափտան իչիլէն սու կէրի կէլէրէք
 փէյտէրիէյ զէհիրին գոււվէթի տէ ազալըր :
 Պու ճինս զէհիրէրէ լիօնատա սալա միւնասիպ
 տէյիլ տիր . անճագ երնէ Մանէզիա վէրմէլի տիր
 քի կէրէք զէհիրին գոււվէթինի ազալթօըն վէ
 կէրէք միւլայիմլիք վէրսին : Թէհլիքէ կէչտիքտէն
 սօնրա սալա թաամ վէրմէլի , եալընըզ ազ ազ
 սօղըզ սու վէ էյէր աճըզ հիսս էտէրսէ 12 սա-
 աթ սօնրա պիրազ էթ սույու վէ սօնրատա պիրազ
 սիւթ վէրմէլի , պէօյլէճէ թաամլարը ազ ազ ար-
 թըրմալը տըր : Լաքին էյէր մատէնի զէհիր օլմա-
 յուպ նէպաթի իսէ՝ պալատէ մէզքիւր պիւ ճիւմլէ
 ամլիւթը երնէ իճրա էթմէլի , Փագաթ եումուր-
 թանըն պէյազը իլէ մանէզեանըն եէրինէ պիրազ
 մազըլը թօզ էտուպ վէ սու իլէ գաթըպ խաս-
 թայա իչիրմէք տահա էյի տիր : Աֆիօն իլէ զէ-
 հիրլէնէնէ տէ զու շէյ Փաիտէ էթտիքտէն մատա ,
 պօլ պօլ աճը գահվէ իչիրմէք չօզ էյի տիր : Զէ-
 հիրլէնէն իչիւն պու պիր գաչ միւֆիտ թէնպիհ-
 լէրի վէրտիքտէն սօնրա հէր քէսին պու կիպի
 թէհլիքտէն սագընմասընը տախի իլավէթէն նա-
 սիհաթ էտէրիզ :

Մալիւմ տիր քի ժէնքեարըն եախօտ բասըն զէ-
 հիրինտէն ազատ օլմագ իչիւն շարթ՝ գապլարը
 չարուզ չարուզ գալայլաթմագ վէ տախիմա թէ-
 միզ սագլամագ տըր : Թէնէքէ , թութեա , վէ
 չէօմլէք գապլարընտա պու գօրգու եօզ տըր :
 Պիչտիքտէն սօնրա ուզուն միւտտէթ գալան թա-
 ամլար , պաթուսուս եազըն , այնի թէհլիքէյի
 միւնթիճ օլապիլիւրլէր , պուսուս իչիւն գօզմուչ

վէ պօզուլմուչ օլմասընա ճիւզի պիր շիւպհէ կէ-
 րիւլտիւկիւ կիպի՝ օ թաամը սալա եէմէլի տէ-
 յիւ տիր :

Տիկէր զէհիրլէրէ կէլինտիքտէ՝ օնլար իչիւն
 պաչգա պիր շէյ տէյէմէյիզ , անճագ օ զէհիրլէրլէ
 ուզրաշան քիմսէլէրին տիգգաթը թաամէ իլէ
 տապրանմալարընը վէ զէհիրի պիր կիպի մահալ-
 տա վէ անախթար ալթընտա հըֆիզ էթմէլէրինի
 մութլագ սուրէթտէ թէնպիհ էտէրիզ : Պիր թէն-
 պիհիմիզ տախի շու տըր քի , քէօյլիւլէր եա շէ-
 հիրլիլէր խասթա օլտուգլարընտա պիր պիրինին
 սէօգիւնէ ույարագ Փիլան եա Փիլան իլաճը հէ-
 ման գուլանմասընլար , պա խուսուս քէնտի աֆի-
 յէթլէրինի ճահիլ վէ գուտրէթսիզ քիմսէլէրէ ի-
 նանմասընլար : Անճագ էյէր թէհլիքէլի պիր խաս-
 թալըզա տիւչար օլուրլար իսէ միւմքին ի մէր-
 թէպէ ճէհտ խիպ հէքիմէ միւրաճա՝աթ էթմէ-
 լի , իճապ էտէրսէ քէօյտէն շէրէ տէ կիթմէլի
 վէ օնուս թէնպիհլէրինի տիգգաթլա իճրա էթ-
 մէլի տիրլէր :

Զէհիրլի հայլմանլար . — Զէհիրլի երլանլարըն
 (էնկերէք երլանը) սօգտուզունու թանըմագ իչիւն
 եարէյէ տիգգաթլա պագմալը : էյէր եալընըլ իքի
 տիչ սըրասը կէօրիւլիւր իսէ զէհիրլէնմիչ տէյիլ
 տիր , վէլէվ երլան զէհիրլի տէ օլա : Լաքին էյէր
 օ իքի սըրա տիչլէրին արասընտա շու ()
 պիչիմտէ պիր եա իքի ուֆագ տիչ նըշանլարը
 տա պուլունուրլարսա , զէհիրլէնմէսինէ իշարէթ
 տիր , չիւնքի հէր տիչ զէհիրլի օլմայուպ՝ անճագ

եըլանն տիմաղը իւզերինտէքի չէնկէլ չէքլինտէ
 օլան իքի տիւլէր գէհրլի տիրւէր : Օլ վագըթ պիր
 քաչ սիւլիւք եափըշտըրմալը եախօտ պուշնուզ
 քօյարագ գան ագըթմալը տըր : Զէհիրին եօգա-
 րը չըգմամասը իւչիւն եարէնին եօգարը թարա-
 Փընը սըգը պիր պաղ իլէ պաղլամագ էյի տիր :
 էյէր սիւլիւք եա պուշնուզ պուլունմագսա՝ չա-
 բուզ չարուզ էմմէլի վէ թիւքիւրմէլի տիր , եա-
 խօտ գըզմըլ պօշ պիր շիշէյի եարէնին իւզերինէ
 եարըշտըրտըգտան սօնրա՝ շիշէնին իւզերինէ
 սօղուզ սույա պաթըրըլմըլ պէզ բարչալարը գօյ-
 մալը պէօյլէճէ գան շիշէնին իչինէ գօշար : Սիւ-
 լիւքտէն սօնրա՝ թէէմինաթ իչիւն եարէյի սըճագ
 տէմիրլէ եագմագ էյի տիր : Ախէր պիր գաչ նէվ
 գէհրլի հայվանլար տահա վար տըր մէսէլա , ագ-
 րէպ , պիր ճինս իրի անքէպօթ (էօրիւմճէք պէօ-
 ճէյի) , իրի արըլար վէ սայիրէ : Լաքին պուշնար
 ինսանը գէհիրլէմէյէլէր , անճագ եարէնին եէրի
 ալ չօգ շիշէր , վէ պիրազ տիգգաթտան սօնրա
 կէչէր :

7. ՊՈՒՏՈՒԳ. — Գուտուզ պիր քէօրէք կէօ-
 րիւտիւյիւնտէ անը էօլտիւրմէք իչիւն էլպէթտէ
 հէր ճահտը էթմէլի տիր : էյէր պիրի պէօյլէ պիր
 քէօրէքտէն գարըլըրսա , պալատէ կմէզքիւր գէ-
 հրլի եըլանլար իչիւն սէօյլէնիլէն քեաֆֆէի թէ-
 տապիրի իճրա էթմէլի տիր , լաքին տահա չա-
 բուզ վէ տահա տիգգաթլը սուրէթտէ , չիւնքի
 գուտուզ պիր քէօրէքտէն գափըլմագ չօգ թէհ-
 լիքէլի շէյ տիր : Պուշնարտան մա՛տա մութլագ
 սուրէթտէ եա՛ նիչատըր բուհու իլէ , եա՛ գըզմըլ
 գըզըլ տէմիրլէ եագմալը տըր :

8. ԱՅՐԱՄԱԳ. — Զօճուգընգ հագգընտա սէօյ-
 լէտիյիմիզտէ աշըն ինսանա նէ՛ պէօյլիւք Փախտէ-
 կեր իյֆա էթտիյինի վէ վալիտէյնին չօճուգլարը
 աշլամագ իչիւն նէ՞ տէրէճէ պօրճլու պուլունտու-
 ղունու սէօյլէմիշ իտիք :

Հէր նէ վագըթ իսթէնիլի իսէ չօճուգ աշը-
 լանա պիլիւր , Փագաթ չօգ կիճէ պըրագմալը տէ-
 յիլ տիր : էյէր պիր շէհիրտէ եա էթրաֆլարընտա
 չիչէք խասթալըղը պուլունուրսա , հէման չօճու-
 ղու աշլամաղա աճէլէ էթմէլի տիր , հաթթա էյէր
 չօճուգ իքի իւչ հաֆթալըգ իսէ պիլիւ : Լաքին
 էյէր եագընլարտա չիչէք իլլէթի եօղ իսէ՝ եինէ
 չօգ վագըթ կէշիրմէլի տէյիլ տիր , անճագ 4 , 5 ,
 6 այլըգ , չօգ չօգ պիր եաշընտա օլտուղու կիպի
 միւճէրրէտ աշլամալը տըր : էյէր պիր շէհիրտէ
 եա քէօյտէ ճէրրահ , հէքլմ վէ սաիրէ պուլուն-
 մագսա , լազըմ տըր քի Առաջնորդլար , Վանահայր-
 լար , Քահանալար , Ոճալար վէ հաթթա աթա-
 լար պիլիւ պու գօլայ խըզմէթի իճրա էթսինլէր :

Աշ էթմէք իչիւն էվվէլա թագէ աշ պուլուն-
 տուրմալը տըր : Ինէկին աշըսը ուֆագ , ինճէ վէ
 գափալը պօրուլար իչինտէ սագլանմըլ օլարագ
 չօգ վագըթ գալապիլիւր , լաքին ինսանըն աշըսը
 ինճէ քէմիք գալէմէր իւզերինէ ալընարագ իքի
 իւչ հաֆթատան սօնրա թագէիյինի վէ գուզվէ-
 թինի գայ էտէպիլիւր , պախուսուս եագ մէվսի-
 մինտէ : Իմտի տաիմա սէրին պիր եէրտէ սագլա-
 մագ վէ պիր իքի հաֆթատան գուլանմագ լազըմ
 տըր :

Աշլամագ իչիւն պիւթիւն տիւնեատա գապուլ

օլունան մահալ գօլուն օրթասը տըր : Ամէլիաթը
 իճրա էթմէք իջիւն պիր դաշ տամլա գան չըգա-
 նա գատար թէմիզ պիր նէշթէր իլէ պիր դաշ տէ :
 Փա խափիֆճէ չըգմալը , սօնրա աշընըն գալէմի-
 նի չըգըլան ետրին իւզէրինէ պիր էյի սիւրթմէլի
 վէ պիր դաշ տագիգէ գանը գուրումայա պըրագ-
 մալը վէ իւզէրինէ ինճէ պէզ փարչասը սարմալը
 տըր :

Թէէմին օլմագ իջիւն իքի գօլունուտա պիրտէն
 աշլամագ էյի տիր , պէօյլէճէ 3 , 4 վէ եա 5 կիւն
 սօնրա չըգըլան ետրին իւզէրինտէ գըրմըզը պիր
 նօգթա կէօրիւնիւր քի 2 , 3 կիւնտէ փէյ տէր
 փէյ պէօյիւյէրէք օրթասընտա պէյազ պիր էօզ
 հասըլ օլուր , իշթէ պու էօզիւ գալէմ իւզէրինէ
 ալմալը տըր քի օնուն իլէ տէ պիր պաշգասը աշ-
 լանսըն : Պու էօզ՝ 6ընճը 7 ինճի վէ 8 ինճի կիւն
 հէր նէ գատար տա պօլ օլմագսա եինէ ալընմա-
 լը տըր , չիւնքի սօնրա՝ հէր նէ գատար չօղալսա
 հաթթա ագըպ կիթսէ պիլէ՝ էօզիւն գուվվէթի
 կիթմիշ օլուր : Էհալիտէն պա՛ղըսը չօճուգտան
 աշը ալմագ զարարլը տըր զանն էտէր իսէ տէ ,
 պու , է՛ն եանլըլ պիր գիւիւմ տիր վէ պունու
 վալիտէյն ֆիքրինտէն մահվ էթմէլի տիր : Պէօյ-
 լէճէ 10-12 կիւնտէն եարէ պաշլուր գուրումայա
 վէ գապուղու տիւշտիւյիւնտէ ալթընտա պիր
 եամըգ եա պիր նըչան գալըր քի ասլա զայ օլմագ :

Չօճուգ աշլանտըղը վագըթտա ազ չօգ խաս-
 թամիզաճ օլաճաղընտան օնա մուգայյէտ օլմա-
 լը քի խասթալանմասըն :

Թէէմինաթ իջիւն 8-10 սէնէտէ պիր տէֆա
 թէքրար աշ էթմէք ագըլըլըգ տըր , պա խուսուս
 էյէր պիրինճիսի պէօյիւճէք պիր իմարէ պըրագ-
 մամըչա :

Խ Ի Թ Ա Մ

Թ Ա Ս Ն Ի Ն

Սահիժէ	Սաքր	Եանլը	Տօղրու
Դ	23	օն	սէֆիգ
15	11	կիյիճմէլի	կիյիճմէմէլի
17	25	ֆէրէ Եաղը	քէրէ Եաղը
19	28	Էպէպիյլէլէ	սէպէպիյլէ
20	5	քէմպէֆի	քէնպէֆի

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0594529

